

KATALOG

OVER

DEN HISTORISKE MODELSAMLING

PAA ORLOGSVÆRFTET.

UDARBEJDET AF

B. W. JORDENING,

INTENDANT I FLAADEN.

TRYKT VED MARINEMINISTERIETS FORANSTALTNING.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1896.

Orlogsværftets Modelsamling er grundlagt i Slutningen af CHRISTIAN DEN FEMTES Regeringstid, samtidigt med Oprettelsen af Fabrikmesterposten og Organisationen af Konstruktionskammeret.

Den 10de December 1692 ansattes den første Fabrikmester OLAUS JUDICHER paa Indstilling af Admiral HENRIK SPAN, der var Holmens Chef fra 10de Marts 1690 indtil sin Død, som indtraf i Begyndelsen af 1695. Det synes at have været SPAN, denne fortjente Mand, der selv var en dygtig Konstruktor, som har taget Initiativet til den under NIELS JUELS Overbestyrelse gennemførte Omordning af Marinens Skibsbyggeri, hvis Principper i sine Hovedtræk følges endnu.

Ved „Konstruktionskammeret“, nu Konstruktionskontoret, forstaas hele det Personel af Konstruktorer og Tegnere, som udarbejde Tegningerne til Skibsbygningerne, forinden disse overgives Haandværkerne til Udførelse paa Bedingen eller i Værkstederne, samt de dertil hørende Kontorer og Tegnestuer, endvidere Spanteloftet, hvor Spanterne afslaas, Planbygningen, hvor hidtil Spanterne samledes, forinden de rejstes paa Bedingen, samt endelig Modelkammeret med tilhørende Modelværksted — Alt under Fabrikmesterens Overbestyrelse.

Med Oprettelsen af Konstruktionskammeret blev Bygningen af Flaadens Skibe og mekaniske Indretninger saagodtsom helt overtagen af Holmen og udførtes efter videnskabelige Principper.

Modelsamlingens Grundlæggelse kan saaledes regnes fra 1692. Om der før dette Tidspunkt har været forfærdiget Modeller af Skibene, vides ikke med Bestemthed; men der er meget, som taler derfor; i Samlingen findes saaledes et Par Modeller, som upaatvivlelig ere udførte før 1692, formentlig af Skibe, kon-

struerede af SPAN, ligesom der i de ældste Fortegnelser findes nævnt under eet 32 forskellige Modeller af gamle Orlogsskibe, Fregatter og Baade; (enten udgik disse i Tidens Løb eller brændte 1795). Om de imidlertid have været detailleret udarbejdede Modeller eller løselig udførte Arbejdsmodeller, kan ikke oplyses nu; noget Modelkammer omtales ikke.

Den nuværende Modelsamling fremtraadte ikke straks som et større samlet Hele; den er vokset frem efterhaanden, samtidigt med at Skibene byggedes, og først i en senere Tid fik den sit eget Lokale.

Det er under Grev FRIDERICH DANNESKJOLD-SAMSØES virksomme Overbestyrelse af Marinen (1735—1746), at Modelsamlingen begynder at faa historisk Betydning og at der gøres noget for at fremhæve dens Karakter som Modelsamling, navnlig ved, at der gives Samlingen et anseeligt eget Lokale.

I Aaret 1737 blev der givet Ordre til Opførelsen af Hovedmagasinbygningen paa Gammelholm langs Kanalen. Som det endnu vil kunne erindres, bestod dette anseelige Bygningskompleks' Midtparti af den saakaldte Pavillon, en svær, firkantet Bygning i 3 Etager; det er den nuværende Studenterforeningsbygning, der vel ved Omdannelsen til sit nuværende Brug i sit Ydre er bleven noget forandret, især ved, at den oprindelige Gavlf, som var sammenbygget med den sydlige Fløj af Hovedmagasinet, nu er bleven Hovedfacade og dækket med et moderne Cementpuds og Ornamenter; men selve den firkantede Bygning med de svære Mure er den oprindelige Pavillon.

Denne Bygnings hvælvede underste Etage blev bestemt til Lokale for det paa samme Tid oprettede Søetatens Arkiv. Den mellemste Etage (første Sal) indrettedes til Forelæsningssal for Officererne, og i dette Lokale hensattes en Samling videnskabelige Bøger og Instrumenter til Brug ved Forelæsningerne. Denne Samling var under Opsyn af Modelinspektøren. I den øverste Etage, (anden Sal) fik Modelsamlingen sin Plads. Etagen dannede en eneste, stor Sal med 3 Fag høje Vinduer til hver Side, nemlig ind mod Holmen, hvilken Side var Bygningens Hovedfacade med Indgangsdør, og ud mod Kanalen, hvor en blind Dør gav Bagsiden, set fra Byen, Udseende af en Slags Facade. I Salen

var der indrettet en Entré og et lille Rum til Værksted for Modeleren. Mod Brandfare havde man sikret sig, saa vidt det stod i menneskelig Magt: Ild og Lys var forbudt; selv den Lim, som blev brugt i Modelværkstedet, maatte varmes i den lige over for Pavillonbygningen inde paa Holmen liggende Smedie. Til Trods for disse omhyggelige Sikkerhedsforanstaltninger blev dog den svære Bygning ødelagt af Luerne.

Selve Modelsalen bestod af eet stort Rum med hvittede Vægge, hvor der af de tykke Mure var udhugget saa meget, at der fremkom en Antydning af glatte Pilastre, men som iøvrigt var uden nogensomhelst Dekoration. Den store, høje, lyse Sal maa dog i sig selv have haft en vis arkitektonisk Skønhed. Modellerne vare opstillede paa lave Bukke, og i hele Lokalet fandtes der foruden Ravndugs-Rullegardiner intet andet Inventar end et stort, rundt Bord midt paa Gulvet.

Pavillonbygningen kaldtes i Folkemunde undertiden „Slavekirken“. Den Tradition, at det underste, hvælvede Rum — Arkivlokalet — skulde have været benyttet som Kirke for Bremerholms Fanger, er urigtig. Straks ved Bygningens Anlæg var den underste Etage bestemt til Arkivlokale; der maa dog være hengaaet nogle Aar, inden hele Bygningskomplekset blev færdigt; thi det er først i 1745, at der anføres Lønning til en Arkivar. — Ved kgl. Resolution af 27de November 1739 forandrede imidlertid „Bremerholms Jærn“ til Fæstningsarbejde; de paa Holmen tilbageværende Fanger afgaves den 13de Maj 1741 til Stokhuset, og i 1742 udgaar af Budgettet det til Fangernes Underhold bestemte Beløb, c. 5000 Rdlr.

Den 21de Juni 1741 beordredes Fangehuset (Trunken) og Kirken nedrevne. Det var dog kun Fangekirken, som dette skete med, en særlig Bygning, som laa omtrent der, hvor nu Tordenskjoldsgade udmunder i Havnegade; den massivt byggede Trunk blev bibeholdt og indrettedes til Tjæremagasin, i hvilket Øjemed den benyttedes, lige indtil Gammelholm fraflyttedes 1860—66.

Paa den Tid, da Pavillonon maa antages at være bleven færdig til Brug (1744—45), fandtes saaledes ikke længer nogen Straffeanstalt paa Gammelholm, men kun Arrester for Marinens eget Mandskab.

I 1739 oprettedes Konstruktionskommissionen, og den 29de Juni 1741 beordredes dennes Skriver FRIGAST til at overtage Tilsyn med og Regnskabsførelse over Modelkammeret. Den 30te Marts 1742 nedsattes en Kommission over samtlige Modeller, formentlig i Anledning af den forestaaende Ordning af Samlingen i det nye Lokale. I 1748 ansattes en særlig Opsynsmand ved Modelkammeret, H. L. SCHWARTZENSTEIN, med 200 Rdlr. i aarlig Lønning. Han forblev i denne Stilling indtil 1776, benævnedes da Inspektør og havde ved sin Afgang 400 Rdlr. aarlig.

Efter denne Mands Afgang ansattes der ikke paany nogen særlig Inspektør, men fra 1777 overdroges Opsynet til en Kvarteermand af Haandværksstokken, og ham blev der tilstaaet et Tillæg af 70 Rdlr. aarlig. Siden den Tid har en Kvarteermand udført Tjenesten som Inspektør og haft Opsyn med Modellerne, til Dels selv forfærdiget disse og forestaaet Modelværkstedet.

Oplysninger om Modelsamlingen i ældre Tid ere sparsomme; af en Optegnelse vides det, at Modelkammeret i 1730 havde sine egne Haandværkere, og af endel fra det 18de Aarhundrede bevarede Overleveringsforretninger fra en Tilsynsførende til en anden erfarer man Samlingens Indhold. Vel ere disse Fortegnelser yderst kortfattede og lidet oplysende i historisk Henseende; men dog yde de officielle og attesterede Fortegnelser et solidt Grundlag, som, i Forbindelse med en ret paalidelig Tradition og hvad der forøvrigt findes i Konstruktionskontorets Arkiv, gør det muligt nogenledes at give Oplysninger om Samlingens Skæbne i de forløbne 200 Aar.

Forfærdigelsen af fuldt udførte Skibsmodeller er ikke foregaaet uafbrudt gennem hele dette Tidsrum. Under de to første Fabrikmestre JUDICHER og BENSTRUP er der udført Modeller af saagodtsom samtlige paa Holmen byggede Linieskibe og til Dels ogsaa Fregatter. Modellerne synes udførte samtidig med Bygningen af Skibene, hvad der senere ikke altid er Tilfældet. Disse Modeller danne Samlingens historiske Kerne.

I Fabrikmester THURAHNS Tid indskrænker man sig til at forfærdige Modellerne i Brædespanter og Senter, paa samme Tid som enkelte Pragtstykker udføres med stor Omhu. I KRABBS, H. GERNERS og STRIBOLTS Tid er der kun bygget meget faa Modeller af Skibe;

men de enkelte, der bleve forfærdigede, ere udførte som sande Kunstværker, saaledes den berømte Model af Linieskibet Dronning Juliane Maria. I denne Periode udføres iøvrigt kun Modeller af Dele af Skibe, navnlig til Brug for Konstruktionskommissionen. Derimod forfærdiges ikke saa faa Modeller af mekaniske Indretninger, især Muddermaskiner, Sprøjter og Pomper.

Fra HOHLENBERGS kortvarige Embedstid haves endel Skibsmodeller; de ere imidlertid ikke byggede, men udførte i Træklodser, malede og til Dels riggede, de saakaldte Takkemodeller, men give dog en bedre Fremstilling af Skibenes Udseende end de kun i Spanter og Senter udførte Modeller.

Efter Begivenhederne i 1807 indtræder der selvfølgelig atter en Standsning. Der haves ikke Skibsmodeller fra Fabrikmester SCHIFTERS Periode; det er først i den nyeste Tid, at man atter har begyndt at bygge saadanne, dels af de nye Skibstyper, som ere indførte i Marinen, og dels af ældre Skibe, om hvis Udseende man af historiske Hensyn ønskede at bevare Erindringen for Efterverdenen.

Foruden Modeller af Skibe m. m. har der i Modelkammeret været optaget forskellige Sager, Skibskonstruktionen ikke vedkommende, og som nu forlængst ere forsvundne, saaledes for Eks. Flaadens Evolutionsbog, ikke alene de færdigtrykte Eksemplarer, men ogsaa Trykkeapparatet og Kobberpladerne til Figurerne. I 1761 var Oplaget af dette vidtløftige Værk 69 Stkr. Kobberplader, 235 Kobberstik samt 7 færdige Eksemplarer, trykte paa stort Median, og 29, trykte paa mindre Median; senere tilkom der 70 Eksemplarer paa mindre Median. Modelinspektøren havde Værket i Regnskab, og mod Kvittering udlaantes herfra de enkelte Eksemplarer til Officererne.

Ligeledes opbevaredes her en Maskine til Kopiering af Sokort; i 1772 afleveredes denne til Navigationsdirektøren.

Endvidere gemtes paa Modelkammeret endel Kahytinventar til de kongelige Lystjagter, m. v., saaledes en Indskudsseng af Jærn, som blev forfærdiget i Anledning af, at Kong FREDERIK DEN FEMTE i 1749 rejste med Linieskibet Oldenborg til Norge. Denne Rejseseng blev ifølge Ordre af 24de November 1769 foræret til HERTUGEN AF GLOUCESTER, da denne i Anledning af sit

Besøg i Kjøbenhavn i Juni og Juli s. A. med Linieskibet Mars overførtes fra Travemünde hertil og atter tilbage.

Vi nærme os nu Tiden for den Katastrofe, som blev saa skæbnesvanger for Modelsamlingen, nemlig den store Brand paa Gammelholm 1795, der ogsaa ødelagde en Del af Staden.

Det maa dog paa Forhaand bemærkes, at, endskjønt Tabet for Modelsamlingens Vedkommende var stort, saa er det dog af Traditionen blevet overdrevet meget, hvilket fornemmelig ligger i, at den nyere Tid ikke har været bekendt med hvad der virkelig er gaaet tabt. Tabet lader sig imidlertid bestemt paa-vise, takket være den tilfældige Omstændighed, at en af de sædvanlige Overleveringer fra en Modelinspektør til en anden fandt Sted i 1792. Denne Fortegnelse er suppleret med hvad der er tilgaaet Samlingen indtil 25de Marts 1795. Dette Dokument oplyser indtil de mindste Detailler hvad der var til Stede i Samlingen umiddelbart før Branden, som fandt Sted den 5te Juni sidstnævnte Aar.

Efter Branden blev der allerede den 21de Juli optaget en Forretning over alt, hvad der var reddet. Denne er sluttet og dateret den 29de Januar 1796 samt forsynet med Modelinspektørens Kvittering og Kommissionens Attestation.

Ifølge det ovennævnte ubetinget paalidelige Materiale er man saaledes i Stand til at overse den skete Skade, og det er da glædeligt at kunne fremhæve, at Tabet af historiske Genstande er af langt ringere Omfang end hidtil antaget.

Branden opstod den 5te Juni Kl. 5 Morgen i den saakaldte Dehlehave, det vil sige: Bræde- og Brændeoplaget (Dehle er en gammel Benævnelse paa et Bræt); da Vinden var sydostlig, førtes Ilden lige mod Hovedmagasinbygningen med Pavillonon og Admiralitetsbygningen, hvilke alle ødelagdes.

Efter alt at dømme har der været udviklet en overordentlig Energi for at frelse Modelsamlingen, som bogstavelig har maattet bæres ud af Flammerne. Den Pietet, Holmens Mandskab altid har viist denne Samling, fornægtede sig heller ikke ved denne Lejlighed; ligeledes er det utvivlsomt, at der har været en dygtig og besindig Overledelse til Stede; thi, naar man betragter hvad der er bjærget, fremgaar det tydeligt, at Dispositionerne for Rednings-

arbejdet, skjønt dette maa være foregaaet i største Skynding, dog have været tagne med Koldblodighed og roligt Overlæg. Skibsmodellerne have været det første, som man har sørget for at bringe i Sikkerhed, og derefter har man søgt at bjærge saa meget som muligt af de andre Genstande, og af egentlig historiske Stykker ere meget faa gaaede tabt.

Endskønt det ikke udtrykkelig nævnes, synes det bjærgede at være blevet indsat paa det store saakaldte Sejlloft over Vejerbøden; denne Bygning var paa luv Side af Ilden, i kort Afstand fra Brandstedet, i det Hele taget det naturligste Sted at henbringe de bjærgede Sager til, da de der vare i Sikkerhed, saalænge Vinden holdt sig i det sydostlige Hjørne. Den ovennævnte Formodning synes at bekræftes ved forskellige Blyantsnoticer paa den efter Branden afholdte Forretning, saasom: „Henstaar paa Sejlloftet“ osv. Med Hensyn til den Tradition, at der skulde være foretaget Redningsarbejde ud mod Kanalen, endogsaa at Modeller skulde have været kastede ud fra Vinduerne ned i Kanalen, da findes der ikke den fjerneste Antydning af, at saadant er sket. For det første forbød Fortovets Bredde denne Redningsmaade, idet Modellerne vilde være blevne knuste uden at naa Vandet; for det andet vilde de ved at nedsænkes i Vand være blevne ødelagte. Intet af det efter Branden bevarede, som jo danner Hovedmassen af den nuværende Modelsamling, bærer nogetsomhelst Spor af anden Overlast, end hvad der kan være sket under det ilsomme og farefulde Redningsarbejde.

Da et saa paalideligt Materiale foreligger, vil en Fortegnelse over, hvad der virkelig er gaaet tabt ved Branden, være et saa vigtigt Led af Modelsamlingens Historie, at en saadan ikke bør mangle her, men gives i hele sin Fuldstændighed:

Modeller af Skibe.

„Fredericus Quartus“ (1699), JUDICHER.

„Justitia“ (1707), —

„Wenden“ (1706), —

„Laaland“ (1711), —

Kongen af Englands Rejsejagt (Model i Voks).

Et Orlogsskib paa 80 Kanoner (fandtes ikke 1761).

Et gammelt hollandsk Orlogsskib Andromeda, 50 Kanoner (fandtes ikke 1761).

En Galej, forfærdiget af Mester THURESEN (findes ikke paa Flaadelisten).

En gammel Model af en Fregat paa 42 Kanoner (fandtes ikke 1761).

Et gammelt Orlogsskib paa 86 Kanoner (fandtes ikke 1761).

Lastdrager-Fregat paa 14 Kanoner (findes ikke paa Flaadelisten).

Af mærkelige danske historiske Modeller er der saaledes tabt 4; af disse er ganske vist „Fridericus Quartus“ et Tab af Betydning, da det var det sværeste Linieskib, der vides at være bygget i Danmark, og ligeledes „Laaland“, hvis Navn er saa stærkt knyttet til TORDESKJOLDS Historie; men, da Samlingen ingen Mangel har paa Modeller af JUDICHÆRS Skibe, bliver Tabet dog mindre føleligt. De andre Modeller maa tildels henføres under Kategorien Kuriositeter; ingen af dem nævnes paa Fortegnelsen af 1761, og for endel af dem mangle Navnene, saa at det muligvis kan have været Skibe, som ikke ere blevne byggede; noget saadant er i alt Fald Tilfældet med THURESENS Galej og Lastdragerfregatten.

Modeller af Spejle og Galerier samt Galioner.

„Dannebroge“s Spejl og Galeri.

„Fyen“s do. do.

„Justitia“s Galion.

3 „Desseins“ til en Galion.

„Engelsk Løve“ til en Galion, af Voks.

En „Positur“ af Voks, „Neptunus“.

„Dessein“ til Spejl og Galion.

Do. „Galion, tilsendt fra England.

Do. „Galion med Løve.

Lystjagten Ørnens Galion.

Fregatten Pommerns Galion.

Do. Samsøes Galion.

Orlogsskibet Christian den 7des Galion.

Do. Sophia Frederikkes Galion.

„Ny Oldenborg“s Galion.

„Ny Elefanten“s Galion.

7 Modeller til Galeri-Buer.

„Den Prægtige“s Galion.

„Norske Løve“s Galion.

„Færø“s Galion.

„Sjælland“s Galion.

„Arveprins Frederik“s Galion.

„Kronborg“s Galion.

2 ubekendte Galioner.

Af Galionsfigurer m. v. er unægtelig ikke tabt saa lidt i Forhold til, hvad der blev reddet; men det maa erindres, at de fleste Ornamentter vare udførte i Voks; de ere efter al Sandsynlighed smeltede eller ødelagte af Varmen, og det har derfor været unyttigt at søge at bjærge dem. Tabet er iøvrigt paa ingen Maade uerstatteligt, idet der i Konstruktionskontorets Arkiv findes Tegninger til en stor Del af de brændte Skibssirater, som tilfulde erstatte Tabet af disse Modeller.

Modeller af forskellige Fartøjer.

En sortmalet Gondol.

En do. do.

En russisk Galej.

En Chebek med Takkelads. Sejl og andet Tilbehør.

En Chebek med Tilbehør.

En Chebek.

Agterparten af Galejen Tønsberg.

25 forskellige Modeller af Orlogsskibe, Fregatter og Baade m. v.

Da Samlingen endnu besidder 2 Gondoler og tillige en Chebek og maltesisk Galej, bliver Tabet af disse fremmede Fartøjer mindre væsentligt.

Hvilken Beskaffenhed de 25 Modeller af forskellige Skibe og Baade have havt, kan man ikke oplyse; i 1761 nævnes 32; der er altsaa udgaaet 7 siden den Tid. Der anføres imidlertid ingen Navne, saa at de næppe i Datiden have havt nogen Betydning. Have disse Modeller imidlertid været gamle Sager fra Tiden før 1692, maa Tabet jo ganske vist beklages.

Modeller i Brædespanter og Senter.

Et engelsk Skib af THURAH og BRAGENES.

Fregatten Langeland.

4 forskellige Modeller af Skibe og Fregatter.

Af Modeller i Brædespanter og Senter, som kun give liden Oplysning om Skibets Udseende, har Samlingen endnu et saa rigeligt Antal, at Tabet af hine bliver uden Betydning.

Modeller af forskellige Maskiner.

Model af en Pompe.

En Dokke, forfærdiget af Kapt. BILLE.

En Dampmaskine til at blødgøre Planker med.

3 Pompeværker.

Et kinesisk Pompeværk.

En hollandsk Muddermølle.

En Muddermaskine.

En svensk Dykkermaskine af Kobber og Læder med Tilbehør.

En Blæsebælg.

En stor Sprøjte af Jærn og Træ paa 4 Hjul.

Dr. FALCKS Muddermaskine.

En Pejle-Flaade.

En Sprøjtemaskine.

Den nye Ildmaskine, som er hidført fra England.

En Skrue til at hæve Vand med.

En Destillermaskine af Kobber til at gøre Saltvand ferskt med, og dertil hørende Svaletønde.

En Kiste med en Dykkermaskine.

2 smaa Kværne.

En Sluse for en Dok.

Et Rambukkeslag.

2 Modeller til Jærnopstanderknæer til underste Dæks Bjælker i Skibene, naar Træknæer ikke kunde skaffes.

En engelsk Rapert.

„Dessein“ til en Rapert.

En SENGLIERS Kabys.

En Kanon af Træ.

En Kabys.

3 Stkr. sammenlagte Master.

Projekt til en Kran.

I Slutningen af det 18de Aarhundrede fandtes i Samlingen en hel Del Modeller af dels projekterede, dels virkelig udførte Muddermaskiner, Pomper, Sprøjter o. s. v., hvilket viser, at Redningsarbejdet er udført med Omtanke, idet man har bekymret sig lidet om at bjærge disse Sager, hvoraf en stor Del kun havde ringe historisk Interesse; af Tab i denne Henseende kan egentlig kun nævnes Modellen til den første Dampmaskine, som anskaffedes til Holmen, og SENGLIERS Kabys, hvilken sidste var den, som i noget modificeret Form indførtes 1731 istedenfor de tidligere i Lasten opmurede Kabysser.

Endvidere brændte:

En Æske med Træklodser efter Kubussen paa Distancen mellem Spanterne.

Et Skrin med adskillige Tabeller og Figurer, Konstruktionen vedkommende.

Et Kort over Kattegat (paa en Tavle).

Til det Værk, som kaldes Sø-Evolutionen:

Indbundne Eksemplarer 93.

Uindbundne do. 161.

Kobberstik dertil 161.

(Selve Kobberpladerne bleve reddede).

Alt løst Inventarium brændte, nemlig:

Et stort Skab med Glasruder, hvorunder Orlogsskibet Fyens Model har staaet med fuld Takkelads.

5 Jærnbands-Pøse.

2 Spyttbakker.

Et stort, ovalt Bord, hvorpaa der har staaet Modeller.

Inventarium til en Æreport, oprejst i Anledning af Kronprinsens Indtog efter Formælingen; alt brændt.

Af Inventariet til Kronprinsens Lystfregat brændte:

En Staalkamin med alt Tilbehør, samt 4 Lænestole.

Alt Inventariet til Lystjagten Ørnen brændte. Alt fast Inventar, der dog kun bestod af Rullegardiner og Laase, brændte.

Alt, der henstod i Forelæsningssalen paa første Sal, blev derimod bjærget. I Løbet af Aarene 1796—1806 blev Bygningerne genopførte i tre forskellige Dele, der gjordes færdige henholdsvis 1799, 1801 og 1806.

Den næste Begivenhed, som kunde have havt skæbnesvanger Betydning for Modelsamlingen, var det engelske Overfald 1807. Med Hensyn til Oplysninger angaaende denne Katastrofes Indflydelse kommer os atter til Hjælp en af de fra Tid til anden forefaldne Overleveringer fra en Modelinspektør til en anden, idet der er bevaret en Overleveringsforretning fra 1806. Denne, sammenholdt med Modelsamlingens nuværende Indhold, udviser, at der ikke er lidt nogetsomhelst Tab ved denne Lejlighed.

Dog skulde Modelsamlingen ikke forblive i Ro i den gamle Pavillonbygning. Tiden nærmede sig, da den endelige Beslutning om Værfternes Sammendragning paa Nyholm blev tagen. Dermed var selvfølgelig Pavillonen opgivet som Lokale for Modellerne; alt skulde overflyttes til Nyholm, og Modelsamlingen var noget af det første, som der blev taget fat paa.

Der kom nu en trang Tid for denne, og der var endogsaa Fare for dens fuldstændige Opløsning. Der blev nedsat en Kommission, som skulde gennemgaa Samlingen, og der var endogsaa fra flere Sider Stemning for helt at afskaffe denne; man stod foran en Omvæltningens Tid i Skibsbyggeriet, og Interesserne vare rettede paa ganske andre Ting end de ærværdige gamle Modeller, der af mange betragtedes som unyttigt Snurrepiberi. Fabrikmester Suenson holdt heldigvis bestemt paa at bevare Skibsmodellerne med hvad dertil hørte, og, da disse danne Hovedmængden og Kernen af Samlingen, var denne dermed frelst fra Opløsning.

Der blev da udtaget endel Sager, af hvilke der til de danske Kongers kronologiske Samling paa Rosenborg afgaves en Takkelmodel, som man antog var udført af Kong CHRISTIAN DEN FJERDE, samt en Kommandostav af Sølv med FREDERIK DEN TREDIES Navnetræk.

28^e Nummere, som først vare bestemte til at bortsælges, blev ifølge kgl. Ordre af 11te April 1861 afgivne til Disposition for Kong FREDERIK DEN SYVENDE og henflyttedes til et Lokale paa

Christiansborg Slot, hvor de maa antages at være gaaede til Grunde ved Branden 1884.

Ved denne Lejlighed gik der tabt to Divisionsfaner fra gammel Tid, en af de bekendte Boller af kjøbenhavnsk Porcelæn, hvorpaa der var afbildet Slaget paa Rheden, hvilket sidste Stykke i 1806 var skænket til Samlingen af Generalguvernør ROEPSTORFF. Endelig — hvad der mest maa beklages — mistede man en fuldstændig Model af Dokken paa Christianshavn.

Modelsamlingen skulde nu bortflyttes fra Gammelholm, og et Lokale blev indrettet paa Nyholm i den nordre Ende af Spantelloftsbygningen i Stueetagen; det var et temmelig lavt og indskrænket, men godt tørt Rum. Den gamle Pietetsfølelse gjorde sig atter gældende; det i sig selv tarvelige Lokale blev istandsat og pyntet saa net, som Omstændighederne tillod det. Daværende Snedkermester LIND lavede dertil et smukt Parketgulv; han fandt noget gammelt, godt Træ, som var blevet tilovers paa et eller andet Sted; fra det kasserede Kongedampskib Kiel blev der opstillet en Dekoration af Spejle; der blev givet Træpillerne et dekorativt Udseende, og Agterspejlene af de gamle Orlogsskibe sættes paa Konsoller, kort sagt: der blev gjort hvad der var muligt for at sætte Lokalet i en passende Stand.

Modellerne sættes paa Børde, istedenfor at de i Pavillonen havde staaet paa lave Bukke; men Pladsen var indskrænket, og der maatte gives en stor Del af de større Skibsmodeller Plads under Bordene paa Gulvet.

I dette Lokale indflyttedes nu Modelsamlingen. I et Par tilstødende Værelser indrettedes der Modelværksted og Takkelkammer.

En vigtig Forandring til det Bedre skete efter Indflytningen i det nye Lokale. Samlingen blev nemlig gjort tilgængelig for det store Publikum. Hvergang et nybygget Skib forlod Bøddingerne ovre paa Skibbyggerpladsen, og der efter gammel Skik var almindelig Adgang til Værftet, forat Publikum kunde overvære Afløbningen, var Modelsamlingen åben, og ved disse Lejligheder fandt der en overordentlig stærk Tilstømning Sted.

I det her omtalte Lokale havde Modelsamlingen nu sin Plads i hele den Periode, hvori man gik over fra Bygning af Træskibe

til Jærnskibe, og i hvilken de ny Skibstyper, der vare vidt forskellige fra de gamle, fremstod; men med hvert Træskib, som udgik af Flaaden, og for hvert Skib af de nye Typer, der tilkom, steg de gamle Skibsmodellers historiske Værdi; snart vilde Modelkammeret blive det eneste Sted, hvor tilforladelig Kundskab om Fortidens Krigsskibe var at finde. Med aabent Blik for denne Kendsgerning har man i de senere Aar ved Initiativ fra den nys afgaaede Direktør for Skibbygning og Maskinvæsen K. NIELSEN forfærdiget endel Modeller af de sidste Træskibe i Flaaden, Modeller, som i de kommende Tider ved deres kunstfærdige Udførelse ville have overordentlig historisk Betydning. Samtidig dermed er der udført nogle ikke mindre nøjagtige Modeller af de vigtigste nye Skibstyper.

Denne Tilgang af nye Modeller i de senere Aar havde imidlertid gjort det i Forvejen indskrænkede Lokale endnu mere uskikket til at rumme hele Modelsamlingen, endmindre give den en passende Ordning og Opstilling; man var derfor betænkt paa at skaffe et rummeligere Lokale til Veje, og det endte med Opførelsen af den smukke Bygning, i hvilken den hele Samling nu er opstillet og forøget med en hel Del ældre Sager af historisk Interesse, som have henstaaet forskellige Steder paa Orlogsværftet. Her er der endelig skaffet et Lokale, som staar i passende Forhold til Samlingens høje Værd: en Bygning, opført væsentligt af Sten og Jærn og adskilt fra alle andre Bygninger, saa man tør haabe, at Samlingen her har faaet et blivende Sted og vil kunne opfylde den Opgave at bevare for Efterverdenen Mindet om vor gamle Orlogsflaades smukkeste Skibstyper.

Fra den 4de til den 9de Juli 1894 overflyttedes Modelsamlingen til den nye Bygning, og ved Krydseren Heimdals Afsløbning den 30te August 1894 var den første Gang tilgængelig for Publikum, som ved at indfinde sig i overvældende Antal viste, at den gamle Interesse for Modelsamlingen endnu bestaar i usvækket Kraft.

Nedenfor anføres en Fortegnelse over Flaadens Fabrikmestre og Direktører fra Embedets Oprettelse til vore Dage:

1. OLAUS JUDICHÆR fra 10de December 1692 til 10de November 1727. — Kommandørkaptajn RASMUS KRAG forestod Bygningen af et Orlogsskib („Prins Friderich“ 1727). Ifølge Ordre af 24de Januar 1729 skulde Kaptajnløjtnanterne K. N. BENSTRUP og L. BRAGENES bygge hver sit Orlogsskib („Tre Løver“ og „Svanen“). BRAGENES kom imidlertid ikke til at bygge, da han døde den 16de September 1729; men under BENSTRUPS Overinspektion byggede da Premierløjtnant D. DE THURAH, som var Inspektionsofficer, „Svanen“.
2. KNUD NIELSEN BENSTRUP, Fabrikmester fra den 31te Oktober 1729 til 11te December 1731 og Overfabrikmester fra den 12te December 1731 til den 28de Maj 1739.
3. DIDERICH DE THURAH, Fabrikmester fra den 1ste Oktober 1734 til den 7de September 1758; under ham fungerede Overskibbygmester ANDERS THURESEN samt den franske Konstruktor LAURENT BARBÉ; denne sidste blev ansat den 16de Maj 1740 og afskediget den 4de April 1747. Endelig virkede i THURAHs Embedstid Kommandørkaptajn ANDREAS GERNER, som byggede Orlogsskibet Fyen (1746).
4. FRIDERICH MICHAEL KRABBE, Fabrikmester fra den 7de September 1758 til 8de Juli 1772.
5. HENRIK GERNER, Fabrikmester fra den 8de Juli 1772 til den 1ste December 1787.
6. ERNST VILHELM STIBOLT, Fabrikmester fra den 11te Januar 1788 til den 12te Februar 1796; (til den 5te November 1790 ad interim).

7. FRANTZ CHRISTOPHER HENRICH HOHLENBERG, Fabrikmester fra den 12te Februar 1796 til den 26de August 1803; (til den 24de Marts 1797 ad interim).
- Fra den 9de Marts 1804 var Kaptajnløjtnant JOHAN JOHANSEN ansat som Overinspektør ved Skibbyggeriet, og, da han afgik til Hertugdømmerne for der at lede Bygningen af Brigger og Kanonfartøjer, ansattes Prmt. ANDREAS SCHIFTER den 10de December 1808 som Inspektionsofficer ved Skibbyggeriet paa Holmen indtil 7de August 1814, da Fabrikmesterposten genoprettedes.
8. ANDREAS SCHIFTER, Fabrikmester fra den 7de August 1814 til den 27de November 1846.
9. OTTO FREDERIK SUENSON, Fabrikmester fra den 27de November 1846 til den 8de Juni 1868.
10. NICOLAI ELIAS TUXEN, Direktør for Skibbyggeriet fra den 8de Juni 1868 til den 27de Marts 1883.
11. KNUD CHRISTIAN JULIUS NIELSEN, Direktør for Skibbygning og Maskinvæsen fra 27de Marts 1883 til 18de Januar 1895.
12. JEAN CHARLES TUXEN, Direktør for Skibbygning og Maskinvæsen fra 18de Januar 1895.

Kataloget er delt i følgende Afsnit, som indbyrdes ere ordnede kronologisk, for saa vidt som det har været muligt at bestemme Genstandenes Alder, nemlig:

- I. Modeller af Skibe og andre Fartøjer samt Dele af Skibsskrog, fuldstændig eller delvis udførte.
- II. Modeller af Spejl- og Galionsornamenter, samt andre Skibssirater.
- III. Modeller af Maskiner og mekaniske Indretninger, Skibsinventar m. m.
- IV. Forskellige Genstande, som af historiske Hensyn ere optagne i Samlingen.
- V. Malerier, Tegninger og Fotografier.

Følgende Forkortelser ere anvendte i Kataloget:

UB	for	underste	Batteri.
MB	„	mellemste	do.
ØB	„	øverste	do.
S	„	Skansen.	
B	„	Bakken.	
Btt	„	Batteriet i	Fregatter.
D	„	Dækket.	
J	„	Jærn om	Kanon.
M	„	Metal	do. do.
BK	„	Bagladekanon.	
FK	„	Forladekanon.	
HK	„	Hurtigskydende	Kanon.
RK	„	Revolverkanon.	

Med Hensyn til Skibenes Benævnelse er bibeholdt det gamle „Orlogsskib“, som var den officielle og oprindelige danske Benævnelse for et Linieskib, en Benævnelse, der holdt sig lige til det sidst afløbne „Dannebrog“ (1850), som i Konstruktionskammerets Bøger endnu benævnes Orlogsskib. Benævnelsen Linieskib er forholdsvis ny; den skriver sig fra Begyndelsen af dette Aarhundrede, skønt der tidligere af og til nævnes „Skibe af Linie“.

Det Aarstal, som i Parantes vil findes tilføjet endel Skibsnævne, angiver Aflebningsaaret. Visse Navne paa ældre Skibe benyttedes stadig til nye, saaledes at en saadan Tilføjelse undertiden er nødvendig for at betegne, hvilket Skib der tales om.

Da den Maling eller Fernisering, som er givet Skibsmodel-
lerne, i de fleste Tilfælde ikke tydeligt anskueliggør Udseendet
af Skrogene i gammel Tid, skal her fremsættes nogle oplysende
Bemærkninger i saa Henseende.

Saa langt Kundskaben om Skibenes Udseende gaar tilbage,
vides Skibsskrogene at have været labsalvede eller sværtede
med Tjære, medens alle Sirater og Ornamenter vare maledede eller
forgyldte.

Ekvipagemester, Kaptajn PETER DE GÜNTHELBURG skriver derom
1768 i sin „Auxilium Memoria“:

„Sværted“:

Bovsprydet, Buttelurer, Ankerstokke med Stræbere, Mærsene
med deres Stræbere, Master og Stænger paa Toppene og hele
Ottekanten, Klyverbommen fra Æselhovedet paa Bovsprydet og
hele dens Inderende samt Nokken og den treskivede Blok, alle
Ræerne og alle Spirene, Æselhovederne, Bramsalingerne, alle
Blokke paa Toppene under Mærsene og paa Bovsprydet samt
Mærse-, Bram-, og Blindetoplents Blokke paa Ræerne.

Sværtet tillaves af tynd Tjære og Kønrog, brav sort.

Udenbords sværted fra Vandgangen og op til Barkholtet
samt Skægget overalt.

Skrabningen og Skibmandingen:

Masterne saavel som Stængerne og alle Blokke, de sværtede
undtagne, skræbes ganske rent.

Masterne og Blokværket harpikses med tynd Harpiks, til-
lavet af Tælle og Harpiks, men allerbedst af Olie og Harpiks;
hertil bruges Sejldugs-Dopper for at drive Harpiksen vel ud.

Stængerne smøres med rent smeltet Mastesmør, blandet
med lidt Tjære.

Alle Navler udtages af løbende Blokværk og smøres med
Blyant.

Skrabningen udenbords foretages ikke, inden man fuldkom-
ment er færdig ekviperet og armeret, og da labsalves i Alminde-
lighed:

Orlogsskibene med Tjære.

Fregatterne, men især de smaa, harpikses undertiden; dog
er Harpiksen ej god for Træet imod Labsalvingen.

Naar man labsalver udenbords, eller naar man ellers synes
det nødvendigt, labsalves Varerundholterne.

Er Tjæren god og tynd, da bruges den alene til Labsalving;
men, hvis ej, da blandes den med lidt smeltet Mastesmør; thi
at varme Tjæren gjør den sort.

Imedens Sværtningen og Harpiksningen samt Skibmandingen
sker, bedækkes med hvide Presenninger alt udvortes malet
Skibssirat, og oven paa de hvide lægges tjærede Presenninger.“

Ovenstaaende, som er en Slags Reglement eller Anvisning, af-
giver saaledes en klar Fremstilling af Skrogens Udseende, nogle Aar
før udenbords Maling med sort Oliefarve blev indført. Dette skete
1783, da Orlogsskibet Oldenborg gik til Middelhavet. Samtidigt
hermed synes den lysmalede Gang at være kommen i Brug. I
forrige Aarhundrede var Gangen malet lysegul. Den rent hvide
Gang, som lader Skrogene fortone sig lavere paa Vandet og
ved visse Belysninger vanskeliggjør Sigtet fra Modstanderens
Kanoner, lader først til at være kommen i Brug i det 19de Aar-
hundredes første Aar. I Oplaget maledes Skrogene mørkegule
og Gangen lysere gul.

Masterne synes at have holdt Farve med Gangen. Ræerne
vare sortmalede, indtil man for 30 à 40 Aar siden gav dem og
Masterne en lys Drapkulør, der nærmede sig Træets naturlige
Farve. I Midten af det 19de Aarhundrede maledes nogle Aar
igennem Undermaster og Ræer i Dampskibene sorte, ligesom
den hvide Gang efterhaanden bortfaldt. Ved Indførelsen af
Jærnskebe beholdt Skrogene i endel Aar den sorte Farve,

indtil man i de senere Aar, baade indenbords over Dækket og udenbords, har anvendt forskellige Nuancer af graat.

Paa Togter til Troperne males Skrogene undertiden hvide.

Indenbords synes Skibene i ældre Tid at have havt en vis ubestemmelig graalig rød Farve; gennem en Del af det 18de Aarhundrede var Malingen indenbords rød; senere havde man forskellige Nuancer af grønt og endelig hvidt, som i en Aarrække afløstes af Drap. Det er dog først i de senere Aar, at der er fastsat reglementariske Bestemmelser for Maling indenbords, som i ældre Tid vistnok i mange Retninger har været lempet efter vedkommende Skibschefs Ønske.

Nutildags gives der alle udenbords Sirater Broncefارve, undtagen paa Skibe, bestemte til H. M. Kongens Brug; paa disse blive alle Ornamente forgyldte.

Et Skibsinventar, hvortil Samlingen desværre ikke er i Besiddelse af nogen Model, er de saakaldte Kampagnelanterner, hvoraf de store Skibe havde indtil 3, anbragte paa Hakkebrættet; de bør ikke lades uomtalte, da de gennem et Par Aarhundreder vare et meget karakteristisk Tilbehør til en Orlogsmænd. Disse Lanterner vare af Træ, kunstfærdig udskårne og undertiden af kæmpemæssige Dimensioner; saaledes havde den første franske Tredækker „La Couronne“ (1657) Kampagnelanterner af 12 Fods Højde med en Omkreds af 24 Fod. Man tændte i hver af dem 12 Pund Lys ad Gangen. Herhjemme blev i 1747 de store Lanterner af Træ afløst af Bliklanterner.

Ved Betragtning af Skibsmodellerne fra det 17de og 18de Aarhundrede maa man saaledes altid tænke sig de store Kampagnelanterner anbragte paa Hakkebrættet.

I.

Modeller af Skibe og andre Fartøjer samt Dele af Skibsskrog,

fuldstændig eller delvis udførte.

CHRISTIAN DEN FEMTE

(1670—1699).

OLAUS JUDICHER, Fabrikmester fra 10de December 1692.

1. (13) Orlogsskib, fuldt taklet og ekviperet. 1, 7

Denne Model, som ifølge en Tradition, der dog ikke findes bekræftet, skal have været ophængt i Holmens Kirke, fremstiller et 66 Kanonskib fra Tiden for „Den skaanske Krig“.

Modellen synes dog ikke at have havt noget bestemt Skib til Forbillede, men gør Indtryk af at være en Sømands Fritidsarbejde, idet der i Skrogets Dimensioner findes forskellige Unøjagtigheder, som gøre det usandsynligt, at den skulde være udført af nogen teknisk uddannet Mand. Skroget er saaledes for smalt i Forhold til Længden, og det vil let bemærkes, at Kanonerne ere for lange; tænkes de indhalede til Ladning, ville de naa helt over til den anden Side af Skibet.

Skroget er ikke bygget, men udskaaet i en Klods, og i Bunden af Lasten har der i ældre Tid været iskruet en svær Øjebolt, hvilket viser, at Modellen har været bestemt til at op-hænges.

Uagtet disse omtalte Unøjagtigheder er denne gamle Model af stor Interesse. Det er den eneste fuldstændige Rejsning af et Skib fra det 17de Aarhundrede, som Samlingen er i Besiddelse af, og Interessen forhøjes, dels ved den store Nøjagtighed, hvormed denne Rejsning er udført, og dels derved, at der her foreligger det oprindelige Arbejde, ikke en Efterligning, udført i

nyere Tid; Modellen har saaledes megen Betydning for Studiet af Skibenes Takkelads i hine Tider.

Denne Model har ikke oprindeligt hørt til Samlingen; hvornaar den er tilgaaet denne, vides ikke; den findes endnu ikke paa Fortegnelsen af 1806. Rejsningen vilde vel næppe være bleven bevaret, hvis den i 1795 var bleven bjærget ud af den brændende Pavillonbygning.

Som Ejendommeligheder ved det 17de Aarhundredes Skibe bør bemærkes de runde Mærs, Mærset paa Sprydet, det svære Blokværk og Mangelen af Bovensejl, undtagen paa For- og Stortop. De runde Mærs og Mærset med Stangen paa Sprydet brugtes endnu endel Aar ind i det 18de Aarhundrede.

2. (16) Orlogsskib paa 60 Kanoner. 1, 3

3. (14) Fregat paa 24 Kanoner. 1, 3

Disse to Modeller kunne omtales under eet; de skrive sig øjensynlig fra samme Tid og vistnok fra samme Haand. Arbejdet er udført med teknisk Kundskab og med stor Omhyggelighed. Fregatten angives at være Kong CHRISTIAN DEN FEMTES Lystfregat; men dermed ophøre ogsaa alle Efterretninger om disse Modellers Oprindelse. De ere først i en nyere Tid tilgaaede Samlingen; Fregatten nævnes 1792, men Orlogsskibet aldeles ikke gennem hele det 18de Aarhundrede.

Der foreligger dog nogle Omstændigheder, som gøre det muligt at opstille en Formodning om disse Modellers Tilblivelse. Det vides saaledes, at Admiral SPAN omkring 1690 byggede et Orlogsskib og en Lystfregat af egen Konstruktion for CHRISTIAN DEN FEMTE. Det er ikke usandsynligt, at vi her have Modellerne af disse Skibe for os. Skrogens Facon og Ornamentter kunne meget vel passe med, at de ere udførte paa det nævnte Tidspunkt. Det rige Billedskærerarbejde tyder paa, at de ere ældre end 1692; thi ifølge en kgl. Ordre af 26de April s. A. befaledes det, at Billedskærerarbejdet paa Krigsskibenes Skrog skulde indskrænkes og de fleste af de i fast Tjeneste staaende Billedhuggere

afskediges. Elefantornamentterne tyde ligeledes paa, at de stamme fra Tiden omkring 1693, i hvilket Aar Elefantordenen genoprettedes.

Den Omstændighed, at de to Modeller ikke have været optagne i Samlingen fra dens Oprettelse af, modsiger ikke den forannævnte Formodning. Disse Modellers prægtige Udstyr og smukke Montering i elegante Stativer gøre det sandsynligt, at de have henstaaet som Prydelse i et eller andet Lokale, mulig i SPANS egen Bolig; der overlodes ham nemlig i hans sidste Tjenesteaar en Lejlighed i selve Admiralitetsbygningen, hvor de kunne have henstaaet lige til Slutningen af det 18de Aarhundrede, hvorefter de da ere komne til Modelsamlingen. Traditionen er her ikke uden Betydning; den fastholder, som sagt, at Fregatten er CHRISTIAN DEN FEMTES Lystfregat.

Denne er boret til 18 Stkr. Skyts paa Batteriet, har ført 6 Kanoner paa Dækket og maa henregnes til Datidens Fregatter af almindelig Størrelse. Orlogsskibet har en kronet Løve som Galionsfigur, hvilken gennem lange Tider var et almindeligt Galionsornament for danske Krigsskibe, og denne giver saaledes ingen særlig Oplysning om Skibets Navn.

4. (18) Fregatten, Kongens Jagt „Kronen“. 1, 7
24 Kanoner.

Sat i Vandet 1691, udgaaet af Flaaden 1728.

Armering: sværeste Kaliber 6-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 90 Mand.

Dette Skib er den saakaldte Kronjagt eller Kongens Rejsejagt fra Slutningen af CHRISTIAN DEN FEMTES Regering; den blev dog mest benyttet af FREDERIK DEN FJERDE, hvem den blandt andet 1704 overførte til Norge; ligeledes benyttedes den adskillige Gange af Enkedronning CHARLOTTE AMALIE paa hendes Rejser i danske Farvande.

Af dens indre Aptring sees det, at den har afgivet ret bekvemme og rummelige Lokalteter; saaledes bemærker man, at hele Agterskibet er indrettet til en høj og stor Kahyt med et

mindre Forværelse. Det kongelige Køkken har været midtskibs, hvor der er anbragt et lille Lukaf til Kabyssen. Forrummet er ligeledes indrettet som Kahyt. Mærkelig er det næsten fladbundede Skrogs Smakkeform. Skibet er bygget uden Gilling og med et glat afskaaret Agterspejl. Det har ført et forholdsvis større Antal Kanoner: formentlig endel lettere elegant Metalskyts, foruden det mindre Antal 6-pundige Kanoner, som vare dets Krigsarmering. Det blev nemlig benyttet under hele Krigen 1710—20 og deltog i Kampene ved Nydyb ved Rügen, hvor det paa Grund af sit ringe Dybgaaende maa have været meget anvendeligt.

Skibets Dimensioner kendes ikke; de have vel omtrent svaret til Datidens Fregatter; Bredden er ret betydelig i Forhold til Længden.

Denne Jagt har været taklet som Fregat og findes i Flaadelisten anført blandt Fregatterne.

„Kronen“ synes at have været Navnet paa den kongelige Jagt i de Tider; thi i 1677 nævnes ogsaa en „Kronen“, som har været et andet Skib end dette, der sættes i Vandet 1691.

5. (19) ?

Orlogsskibet Prins Carl. / 1, 6

50 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 15de Oktober 1696, opbygget 1736.

Dimensioner:	Lang over Stævn:	134'.
	Bred paa Tømmeret:	38'.
	Dybg. agter:	16' 6"
	— for:	15' 6"
Armering:	U B. 20 Stkr. 18-pundige Kanoner.	
	Ø B. 20 " 8 " —	
	S. 10 " 4 " —	
Krigsbesætning:	404 Mand.	
Modellens Maalestok:	$\frac{1}{2}$ " = 1'.	

Denne Model er den ældste af de Orlogsskibsmodeller, hvis Navn med Bestemthed kendes. Hvem der har konstrueret Skibet, kan ikke oplyses. Skibbygmesterens Navn opgives at være J. SCHMØR; men, da Skibet er bygget i de første Aar af Fabrikmester

JUDICHÆRS Embedstid, er det under alle Omstændigheder fremkommet under hans Tilsyn og Ansvar.

Søsterskib til „Prins Carl“ var „Prins Vilhelm“, der afløb samme Dag som dette, og Modellen er derfor en Fremstilling af saavel det ene som det andet Skib, hvorfor den i de gamle Fortegnelser kaldes „Model af Printz Carl eller Printz Wilhelm“. Skibene vare opkaldte efter CHRISTIAN DEN FEMTES tvende Sønner.

Skibet har det for de gamle Skibe karakteristiske flade Spejl uden Gilling, ligesom paa Nutidens Jagter, der iøvrigt i Skrogets Ydre minde meget om Fortidens Orlogsskibe; ligeledes vil man bemærke det stærke Spring i Skrogets Linier, hvorved Agterskibet kommer til at bygge meget højt op, medens Springet i Dækkene er mindre, hvorfor det synes, som om de agterste Kanoner have været placerede lavere end de forreste. Denne Ejendommelighed var egen for det 17de Aarhundredes Skibe; men efterhaanden som Skrogene byggedes med mindre Spring og Agterskibene blev lavere, bortfaldt den i Løbet af det 18de Aarhundrede.

Skibet havde Bovporte. Disse vare almindeligvis brugte i det 17de Aarhundrede og det første Decennium af det 18de; derefter bortfaldt de og indførtes først atter i Slutningen af Aarhundredet; de betragtedes da, mærkelig nok, som en ny Indretning og en stor Forbedring i Skibenes Konstruktion.

Som de to Døre i Agterspejlet udvise, har der været anbragt Vægtergang, dog kun paasat som et løst Galeri og ikke, som senere hen i Tiden, indbygget i det faste Skib.

Modellen synes i Tidens Løb at have lidt nogen Skade; der sees endnu forskellige Knæer, Bolte m. v., som tyde paa, at der oprindeligt har været anbragt noget af Apterinen; ligeledes er der af de udenbords Ornamente levnet Skægget med Galionsfiguren, som forestiller en i antik romersk Dragt klædt Krigerskikkelse med en Hjælm af den fra Statuen paa Kongens Nytorv kendte Kasketform. Figuren sees ridende paa en Havhest; men med den Tids bizarre Smag har man, i Overensstemmelse med Moden i 1690, iklædt den en almindelig Overfrakke, som tildels dækker den antikke Dragt.

Under Galeriet ser man endnu anbragt de paa den Tid som Ornament saa almindelig benyttede Elefanter.

Modellen er, ligesom endel andre af de ældre Modeller, overstrøgen med et tykt Lag gul Maling, medens de nyere ere færniserede. En Tradition vil vide, at man ved denne Overmaling har søgt at skjule den Skade, som er sket af Ild og Røg ved Branden 1795.

Orlogsskibet Prins Carl har taget virksom Del i „Den nordiske Tiaarskrig“, i hvilken det næsten uafbrudt var under Udrustning.

FREDERIK DEN FJERDE

(1699—1730).

Fabrikmester: O. JUDICHÆR til 10de November 1727; Kommandørkaptajn R. KRAG forestod Skibbygningen fra November 1727 til 31te Oktober 1729, da Kaptajnløjtnant K. N. BENSTRUP udnævntes til Fabrikmester.

7. (22) Orlogsskibet Havfruen. 1, 6

70 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 8de December 1701, udgaaet af Flaaden 1738.

Fabrikmester JUDICHÆR.

Dimensioner: Dybg. agter: 22'.

— for: 19' 6".

Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.

Ø B. 24 " 12 à 18 " —

S. 12 " 8 " —

B. 4 " 8 " —

Krigsbesætning: 520 Mand.

Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}'' = 1'$.

„Havfruen“ har været et af sin Klasse anseligt og kraftigt Krigsskib; det førte den samme Kaliber Kanoner paa sit underste Batteri som Tredækkerne; med sit store Dybgaaende har det været stivere og havt Middelporten højere over Vandet end disse og saaledes været en jævnbyrdig Modstander til en mindre Tredækker. Der er da ogsaa faa Skibe af denne Klasse, som have været mere benyttede end „Havfruen“; det har

— paa enkelte Aar nær — været under Udrustning ligefra 1709 til 1727, i Reglen som Schouthbynachtskib.

Bemærkes maa Faldrebsporten paa øverste Batteri. Denne Placering af Adgangen til Skibet var ellers lige til den nyeste Tid særegen for Tredækkerne; det fremgaar imidlertid af denne Model, at ogsaa paa JUDICHERS større Todækkere har Faldrebet været anbragt paa denne Maade. Skibet har været bygget med Gilling, hvad der synes at være indført af JUDICHER; thi under og efter hans Tid ere Agterskibene altid byggede paa denne Maade.

Der er løst paasat Vægttergang.

6. (23) Orlogsskibet Elefanten. 1, 6 (Tredækker) 90 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 14de April 1703, udgaaet af Flaaden 1728.

Dimensioner: Lang over Stævn: 169' 10".
Bred paa Tømmeret 45'.
Dybg. agter 19'.
— for 17'.

Armering: U B. 26 Stkr. 24-pundige Kanoner.
M B. 26 „ 12 eller 18 „ —
Ø B. 26 „ 8 „ 12 „ —
S. 12 „ 4 „ —

Krigsbesætning: 794 Mand.

Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}$ " = 1'.

Ved Beskrivelsen af denne Samlingens ældste Model af en Tredækker ville nogle orienterende Bemærkninger om denne Skibsklasses Fremkomst i den danske Flaade mulig her være paa sin Plads.

Tredækkere fremkom forholdsvis sent i de store europæiske Mariner; det første Orlogsskib med 3 fulde Batterier angives at have været det engelske „Royal Sovereign“ (1635) og i Frankrig „La Couronne“ (1657). Disse kolossale Skibe egnede sig ikke ret vel for de danske Farvande, og i CHRISTIAN DEN FJERDES Tid er der ikke anskaffet saa store Skibe til Flaaden. De danske

Orlogsskibe vare i denne Periode temmelig smaa; selv det berømte „Trefoldighed“ var kun et 50 Kanonskib.

Det var først efter CHRISTIAN DEN FENTES Tronbestigelse, at man begyndte paa at bygge Orlogsskibe, som kunde henføres til Klassen Tredækkere, en Benævnelse, som dog først blev almindelig efter Aaret 1700.

Saa vidt vides, er det som NIELS JUELS Flagskib bekendte *Christianus Quintus* (1669) det første danske Orlogsskib, som var bygget med 3 fulde Batterier. Meningerne have imidlertid været delte om, hvorvidt dette Skib har kunnet betragtes som en Tredækker. Ser man hen til den Maade, hvorpaa Skibene vare indrettede paa den Tid, maa Spørgsmaalet vistnok besvares bekræftende.

Skibets Armering skal, skønt Kanonantallet angives forskelligt, have været følgende:

Underste Lag	26 Kanoner.
Andet do.	24 —
Tredie do.	20 —
Den øverste Hytte	
og „udenfore“	10 —
foruden	2 Skraastykker
	2 Kielstykker og
	2 Falkonetter.

Her er jo ganske vist ikke udtrykkelig nævnet „Dækket“ eller „Skanse og Bak“, hvis Tilstedeværelse er en Betingelse for, at det 3die Lag kan betragtes som lukket Batteri; men det Begreb, som udtrykkes ved „den øverste Hytte“, er netop det, vi nu forstaa ved Skansen, altsaa hele Agterdækket fra Stormasten.

Det maa vel erindres, at Skibsdækket i hine Tider, og langt senere hen, ikke som i Nutiden var et fortløbende Plankedække over hele Skibet. Det bestod af flere Afdelinger, som vel stod i Forbindelse med hverandre, men af hvilke hver havde sin særskilte Bestemmelse. Forude var Bakken, et let Manøvredek, der havde afløst de spanske Galeoners faste Forkastel, og som først senere hen atter byggedes saa svært, at det kunde føre Kanoner. Bakken var forbunden ved 2 temmelig smalle Broer

i Borde (Kobryggen) med Skansen, det gamle Agterkastel. Skansen betegner egentlig Dækket over Hytten og betragtedes endnu i nyere Tid som en lille Fæstning for sig selv, hvor i Tilfælde af Entring den sidste Kamp for Skibet og Flaget skulde udfægtes. Over Skansen helt agter hævede sig endnu en mindre Hytte eller et let Ruf.

Midtskibs var den aabne Kule, saa at en Del af øverste Batteri var aabent; men dette fremtraadte ikke tydeligt, naar Skibet var ekviperet; thi samtlige Skibets Fartøjer stod da nede i Kulen og opfyldte til Dels denne.

Alle disse forskellige Dele præsenterede sig som og vare ogsaa hvad vi nu vilde kalde Dækket, og det 3die Lag maa derfor upaatvivlelig betragtes som lukket Batteri ligesaavel som Kanondækket i Fregatterne.

Ved at betragte „Elefanten“s Model, som næppe af Nogen kan frakendes Karakteren af en Tredækker, vil man finde de nys omtalte Lokalteter paa Dækket, ihvorvel Modellen i Tidens Løb har taget nogen Skade; saaledes mangler Bakken; men at Skibet har haft en saadan fremgaar af Pullerternes Højde; iøvrigt ses det tydeligt, at den har haft 12 Kanoner paa Skansen og ingen paa Bakken, hvor ingen Porte ere antydede.

„Elefanten“ er et gammelt, ærværdigt Navn for Flaadens største Skibe. Allerede i HERLUF TROLLES Flaade 1564 bar et af Kronens Skibe dette Navn. Paa OVE GJEDDES Ekspedition til Ostindien 1619—22 vajede hans Flag paa et Orlogsskib Elefanten. I 1657 nævnes en „Elefant“, i Aaret 1689 sættes et 84 Kanon-skib af dette Navn i Vandet, og i 1708 indrettedes det til Kranskib ved Holmen og gjorde altsaa Tjeneste samtidig med „Elefanten“ af 1703, som derfor kaldtes „Ny Elefant“. En mindre Krydser „Jagt-Elefanten“ fandtes ogsaa i Flaaden paa denne Tid. 1 Løbet af det 18de Aarhundrede byggedes endnu 2 „Elefanter“, ogsaa berømte Skibe. Det sidste af dette Navn deltog i Slaget den 2den April 1801, hvorefter det grundsattes i Batteriet Prøvesten.

„Elefanten“ som Skibsnavn har sin Oprindelse fra Elefantordenen, stiftet 1460 og fornyet 1693, og Gengivelser af Ordenens Insignier benyttedes meget som Sirater paa Flaadens Skibe.

Skønt bygget i JUDICHÆRS Tid, synes „Elefanten“ ikke at have været konstrueret af ham; det er afløbet 4 Aar efter hans svære Tredækker „Fridericus Quartus“ (110 Kanoner), hvilket Skib ikke fandtes vellykket eller maaske snarere var for svært til vore Farvande. Den noget mindre „Elefant“ synes derimod at have været et godt Skib; det var under Udrustning i næsten alle Krigsaarene og valgtes i Reglen til Hovedflaadens General-Admiralskib.

Dette var et af de 3 svære Skibe, som ved kgl. Resolution af 26de November 1714 bestemtes til at benyttes som Admiralskibe og derfor fremtidig skulde armeres udelukkende med Metalskyts. Reglementet herom kunde dog ikke overholdes, da „Quartus“ var meget lidt i Aktivitet, og man manglede det dertil fornødne Metalskyts.

Skibet var bygget med Gilling og har havt løst paasat Vægtergang. Iøvrigt er Modellen uden Skæg og Galion, ligesom der heller ikke derpaa findes anbragt nogensomhelst Ornament, om hvilke der saaledes ingen Oplysninger haves; men der er ikke nogen Tvivl om, at saavel Galion som det mægtige Agterspejl efter Datidens Skik have været prægtigt udstyrede.

Skibet udgik forholdsvis tidlig af Flaaden; det synes, som om man ikke har kunnet skaffe Midler tilveje til dets kostbare, men efter Krigen paatrængende nødvendige Hovedreparation, og Skibet forfaldt, hvilket lagdes JUDICHÆR til Last.

Skæbnen har villet, at Levningerne af dette Skib eksistere endnu den Dag idag. I Aaret 1727 blev nemlig et Par af de i „Flaadens Leje“ oplagte Skibe beskadigede af Isgang. Da man vilde forhindre en Gentagelse heraf, blev „Elefanten“ i 1728 grundsat nord for Lejet, hvor den dammer Fundamentet for den lille Ø, som beskytter „Flaadens Leje“ mod Nord; denne bærer endnu Skibets Navn „Elefanten“ og benyttedes i sin Tid som Bradbænk og Ekviperingsplads. Det er den inderste og brede Del af Øen, som betegner Stedet.

Ved Reparation af Bolværket i 1878 viste det sig, da endel af Jordfylden bortgravedes, at Skibets Bund endnu staar ufortæret under Jordlaget et Par Alen inden for Bolværket. Træet var endnu temmelig friskt, og der sad endnu Jærnbolte deri.

Levningerne berørtes ikke af Bolværksarbejdet og tildækkedes atter, saa at Resterne af den stolte gamle Tredækker endnu til kommende Tider staa bevarede under det beskyttende Jordlag.

8. (25) Orlogsskibet Fyen. 15
52 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 9de Maj 1705, udgaaet af Flaaden 1734.

Dimensioner: Lang over Stævn: 143' 6".
Bred paa Tømmeret: 36'.
Dybg. agter: 18'.
— for: 16'.

Armering: U B. 22 Stkr. 18-pundige Kanoner.
Ø B. 22 " 8 " —
S. 10 " 4 " —
Krigsbesætning: 400 Mand.
Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}'' = 1'$.

„Fyen“ havde 11 Kanoner i Laget, hvilket Antal for 50 Kanonskibene bibeholdtes gennem den største Del af Aarhundredet.

Samme Klasse Skibe fra det foregaaende Aarhundrede, saasom „Prins Carl“, havde kun 10 Kanoner i Laget.

Skibet var gennem hele Krigen under Udrustning. Kaptajn GERHARD SIVERTZ var dets Chef, da han den 14de Maj 1717 faldt ved Angrebet paa Gothenborg.

9. (43) Orlogsskibet Delmenhorst. 48 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 2den April 1707, udgaaet af Flaaden 1736.

Dimensioner: Lang over Stævn: 137' 6".
Bred paa Tømmeret: 36'.
Dybg. agter: 18'.
— for: 15' 9".

Armering: U B. 20 Stkr. 18-pundige Kanoner.
Ø B. 20 " 8 " —
S. 8 " 4 " —
Krigsbesætning: 400 Mand.
Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}'' = 1'$.

„Delmenhorst“ var bygget af „Prins Carl“s Dimensioner og førte saaledes kun 10 Porte i Laget.

I de Tider spillede disse lette Linieskibe en vigtig Rolle som Konvoyskibe og Krydsere, indtil de senere blev afløste af de svære Fregatter.

(27) 10. (28) Samme Skib, udført i mindre Maalestok. ~~Beskrivelse~~ Judichar

11. (28) Orlogsskibet Beskærmeren. 1,5
64 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 10de Oktober 1708, udgaaet af Flaaden 1741.

Fabrikmester JUDICHER.

Dimensioner: Lang over Stævn: 157'.
Bred paa Tømmeret: 40'.
Dybg. agter: 19'.
— for: 17' 6".

Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Ø B. 24 " 12 " —
D. 16 " 8 " —
Krigsbesætning: 490 Mand.
Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}'' = 1'$.

Bemærkes: Faldrebet installeret paa øverste Batteri.

12. (29) Fregatten Højenhald. 1,10
30 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm 1708, ophugget 1754.
Fabrikmester JUDICHER.

Dimensioner: Lang over Stævn: 110'.
Bred paa Tømmeret: 29'.
Dybg. agter: 12' 3".
— for: 11' 3".

Armering: B: 18 Stkr. 8-pundige Kanoner.
 D: 12 " 3 eller 4 " —
 Krigsbesætning: 140 Mand.
 Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}'' = 1'$.

13. (7. Holck) Fregatten Raa. *garubel.*
 30 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 11te December 1709; udgaaet af Flaaden 1751.

Fabrikmester JUDICHER.

Dimensioner, Armering og Bemanding som Højenhald.

Disse to Fregatter ere de eneste, som ere udgaaede fra JUDICHERS Haand. De henhørte til den danske Flaades sværeste i den Tid. De vare svagere end de tilsvarende svenske; saaledes førte den af TORDENSKJOLD erobrede „Hvide Ørn“, skønt omtrent af samme Dimensioner som „Højenhald“ og „Raa“, 12-pundige Kanoner paa Batteriet.

De i disse to Modeller lagte Dæk ere ikke dem, som Skibene virkelig have havt. Fregatterne havde dengang, ligesom Orlogsskibene, Skanse og Bak, stor aaben Kule samt Hytte.

Disse Fregatter vare uafbrudt udrustede under Svenskekrigen og have deltaget i mangfoldige Togter og Ekspeditioner.

14. (30) Orlogsskibet Ebenetzer. *1,5*
 64 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 11te December 1709; udgaaet af Flaaden 1747.

Fabrikmester JUDICHER.

Dimensioner: Lang over Stævn: 158' 5".
 Bred paa Tømmeret: 40'.
 Dybg. agter: 19'.
 — for: 17' 6".
 Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
 Ø B. 24 " 12 " —
 D. 16 " 8 " —
 Krigsbesætning: 490 Mand.
 Modellens Maalestok: $\frac{1}{2}'' = 1'$.

TORDENSKJOLD har været Chef for „Ebenetzer“, først fra 4de September 1717 og dernæst hele Aaret 1718.

Det var paa denne sidste Kampagne, at han sejlede alle 3 Stænger over Bord, hvilket fremkaldte en kgl. Ordre, som paa-bød, at Skibscheferne i saadant Tilfælde for Fremtiden selv skulde betale Skaden.

Det bemærkes, at Faldrebsportens Installering paa øverste Batteri er ligesom paa Tredækkerne.

15. Fregatten Postillon. *1,8*
 26 Kanoner.

Fransk Skib „Franciska“, købt paa Elben 1711; udgaaet af Flaaden 1722.

Dimensionerne ubekendte.
 Armering: B. 20 Stkr. 6-pundige Kanoner.
 D. 6 " 3 " —
 Krigsbesætning: 121 Mand.

Ombord i „Postillon“ havde TORDENSKJOLD sin første Udkommando som Sekondløjtnant.

16. (7. Holck) Fregatten Stralsund. *3, B. 2*
 32 Kanoner.

Bygget i Stralsund, hvor den stod paa Stabel ved denne Bys Indtagelse den 23de December 1715; udgaaet af Flaaden 1761.

Dimensioner: Lang over Stævn: 109' 6".
 Bred paa Tømmeret: 32'.
 Dybg. agter: 11' 2".
 — for: 10' 2".
 Krigsbesætning: 240 Mand.

Fregatten Stralsund stod, som anført, under Bygning i Stralsund, da denne By den 23de December 1715 blev erobret af de Danske, og tilfaldt saaledes Kongen som Krigsbytte; der-

efter byggedes den færdig og indlemmedes 1718 i Flaaden. Det var en for sin Tid meget svær Fregat.

17. (31) Skytskibet Hjælperinden. 1/8

36 Kanoner og 3 Morterer.

Sat i Vandet paa Gammelholm 1718; udgaaet af Flaaden 1747.
Fabrikmester JUDICHÆR.

Dimensioner: Lang over Dækket: 133'.
Bred paa Tømmeret: 28'.
Dybg. agter: 10'.
— for: 9'.
Armering: B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
D. { 12 " 6 " —
3 " 100 " Morterer.
Krigsbesætning: 280 Mand.

Skytskibene vare en for den første Fjerdedel af det 18de Aarhundrede ejendommelig Klasse Skibe.

Medens Skytprammene væsentlig vare Defensionsfartøjer og bibeholdtes som saadanne lige til Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, vare Skytskibene, som adskilte sig fra hine ved at have lukket Batteri og større Rejsninger, nærmest bestemte til at benyttes ved Angreb paa Fæstninger og Landbatterier. Det var Fabrikmester JUDICHÆR, der med gode Resultater kastede sig over Udviklingen af disse Skibe, særlig til Brug under Svenskekrigen, hvor de i Skærgaardskampen lagde det afgørende Lod i Vægt-skaalen og vilde have udrettet endnu mere, hvis de havde været i Besiddelse af større Bevægelighed.

Med Afslutningen af Krigen ophørte Bygningen af Skytskibe, og de indførtes ikke senere, efterhaanden som de udgik af Flaaden.

Et Skytskib lignede en stor Fregat, men var fladbundet; det var armeret med svært Skyts og førte desuden 3 Morterer paa Dækket. Det var det lukkede Batteri, armeret med samme Kaliber Skyts som underste Batteri paa Linieskibene, der gav Skytskibene deres Styrke; desuden vare de saa lavtgaaende, at de kunde komme ind, hvor intet Linieskib var i Stand til at flyde.

Skytskibene havde ingen Galion, men Krølle, ej heller Galerier, men et meget bredt Ror. De vare vel fuldriggede; men Rejsningen var betydelig lavere og Sejlene mindre end paa et rigtigt Sejlskib. Deres Sejle-Evne var derfor kun ringe, hvorfor de ikke heller vare yndede af Søofficererne, der desuden frygtede for, at disse Skibe, som jo ikke kunde frakendes Betydning ved visse Arter af Krigsoperationer til Søs, skulde udvikle sig paa den søgaaende Flaades Bekostning.

Vore Skytskibe spillede en betydelig Rolle ved Angrebene paa de svenske Fæstninger, og i 1719 deltog „Hjælperinden“ i Erobringen af Marstrand.

18. Skytskibet Marstrand.

36 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm 1720; udgaaet af Flaaden 1736.

Dimensioner: Lang over Dækket: 140'.
Bred paa Tømmeret: 30'.
Dybg. agter: 10'.
— for: 9'.

Armering og Bemanding som „Hjælperinden“, men kun med 18-pundige Kanoner paa Batteriet.

19. (33) Orlogsskibet Dronning Anna Sophia. 1/6

90 Kanoner (Tredækker).

Sat i Vandet paa Nyholm 1722; udgaaet af Flaaden 1752.
Fabrikmester JUDICHÆR.

Dimensioner: Lang over Stævn: 170'.
Bred paa Tømmeret: 45'.
Dybg. agter: 20'.
— for: 18' 9".
Armering: U B. 26 Stkr. 24-pundige Kanoner.
M B. 26 " 18 " —
Ø B. 26 " 12 " —
D. 12 " 6 " —
Krigsbesætning: 663 Mand.

Formodes at være det nævnte Skib, da Udførelsen af Modellen henviser til Fabrikmester JUDICHÆRS Tid og Skibets Navn findes anført paa alle gamle Fortegnelser over Samlingen.

20. (34) Orlogsskibet Prins Friderich. 1, 6
78 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 28de November 1727; udgaaet af Flaaden 1759.

Konstrueret af Kommanderkaptajn RASMUS KRAG.

Dimensioner: Lang over Stævn: 164'.
Bred paa Tømmeret: 43'.
Dybg. agter: 19'.
— for: 17' 9".
Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Ø B. 24 " 12 " —
D. 24 " 8 " —
Krigsbesætning: 550 Mand.

Da dette Skib beordredes bygget, var JUDICHÆRS Afskedigelse besluttet, og man overdrog Kmdkpt. RASMUS KRAG at bygge 6 Orlogsskibe i 3 Aar; „Prins Friderich“ var det første af disse. Han beskyldtes imidlertid for ikke at have fulgt Tegningen, og Skibet blev i det Hele ikke anset for godt, hvorfor Skibbyggeriet fratoges ham, og der fremkom saaledes kun denne ene Skibsbygning fra hans Haand.

21. Orlogsskibet Sophia Magdalena.
80 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 16de December 1727; udgaaet af Flaaden 1758.

Fabrikmester JUDICHÆR.

Dimensioner: Lang over Stævn: 164'.
Bred paa Tømmeret: 43'.
Dybg. agter: 18' 9".
— for: 17' 6".

Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.

Ø B. 24 " 12 " —

D. 16 " 8 " —

Krigsbesætning: 550 Mand.

Displacement: 70856 Kbf.

Dette JUDICHÆRS sidste Skib løb af Stabelen en Maaned efter hans Afskedigelse. Modellen stemmer ikke overens med alt, hvad der er oplyst om dets Dimensioner; men Udførelsen peger sikkert hen paa JUDICHÆRS Tid.

22. Orlogsskibet Tre Løver. 1, 9
60 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 21de Marts 1730; udgaaet af Flaaden 1753.

Fabrikmester K. N. BENSTRUP.

Dimensioner: Lang over Stævn: 150'.
Bred paa Tømmeret: 40' 7".
Dybg. agter: 20'.
— for: 17'.
Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Ø B. 24 " 12 " —
D. 12 " 8 " —
Krigsbesætning: 449 Mand.
Displacement: 58494 Kbf.

Løjtnanterne K. N. BENSTRUP og L. BRAGENES sendtes i Aaret 1723 til Udlandet for at studere Skibsbyggeriet; ved deres Hjemkomst overdroges det hver af dem at bygge et Orlogsskib. BRAGENES døde imidlertid den 16de September 1729, og under BENSTRUPS Overinspektion overdroges hans Hverv til THURAH; disse Skibe vare „Tre Løver“ og „Svanen“, som i Dimensioner vare ganske ens og afløb samme Dag. Derefter udnævntes BENSTRUP til Fabrikmester. — Efter „Tre Løver“ byggedes foruden „Svanen“ tillige „Prinsesse Charlotte Amalie“ (1731), „Prinsesse Louise“ (1731), „Prinsesse Sophia Hedevig“ (1731) og „Markgrevinde Sophia Christine“ (1732), hvilke 2 sidste vel vare 4 Fod længere end „Tre Løver“, men iøvrigt af samme Tegning.

I de benstrupske Skibe blev der indført forskellige væsentlige Forbedringer; saaledes blev Kabyssen, som hidtil havde været opmuret i Lasten, anbragt paa øverste Batteri under Bakken, hvorefter der indførtes Jærnkabysser. I „Charlotte Amalie“ (1731) indførtes fast Banjerdæk, hvilket for de mindre Skibes Vedkommende først skete i Slutningen af Aarhundredet. Derimod byggedes alle BENSTRUPS Skibe uden Bovporte paa underste Batteri.

23. (36) Orlogsskibet Tre Løver

i formindsket Maalestok, staaende paa Bedingen og klar til Afløbning. Modellen udviser tillige Maaden, hvorpaa Afløbningen iværksattes.

Skibet er kun opklædt til underste Batteri. Dette var almindeligt i de Tider. Resten byggedes færdig paa Vandet. Derved forklares det, at den Tids Linieskibe stod knap et Aar paa Bedingen, medens der i en nyere Tid, da Skibet helt opklædtes paa Bedingen, hengik mindst 2 à 3 Aar, undertiden mere, inden det blev færdigt til Afløbning.

Angaaende dette Spørgsmaal skriver Fabrikmester KRABBE i 1766, at „Orlogsskibene i forrige Tider fik kun underste Dæks Knæer og Bjælker paa Stabelen og blev kun opklædte til underste Dæks Porte, da Skibene derimod nuomstunder forsynes med øverste Dæks Bjælker og nogle ditto Knæer, saavel som klædes næsten op til øverste Dæk, førend de løbe af Stabelen, saa og bliver Skægget paasat, hvilket i forrige Tider ikke skete, førend Skibene vare løbne ud i Vandet“. Dette sidste var altsaa en Overgang til den i Nutiden brugelige fuldstændige Færdigbygning paa Bedingen.

CHRISTIAN DEN SJETTE

1730—1746.

K. N. BENSTRUP var Fabrikmester til 11te December 1731, Overfabrikmester fra 12te December 1731 til 28de Maj 1739, og D. DE THURAH Fabrikmester fra 1ste Oktober 1734; under THURAH virkede Konstruktor L. BARBÉ fra 6te Maj 1740 og Overskibbyg-mester A. THURESEN. Kommandørkaptajn ANDREAS GERNER blev der overdraget Konstruktionen af et Skib „Fyen“ (1746).

24. Orlogsskibet Prinsesse Louise. 1, 9 60 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm den 12te Maj 1731; udgaaet af Flaaden 1771.

Fabrikmester BENSTRUP.

Dimensioner: Lang over Stævn: 150'.
Bred paa Tømmeret: 40' 7".
Dybg. agter: 20'.
— for: 17'.
Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Ø B. 24 „ 12 „ —
D. 12 „ 8 „ —
Krigsbesætning: 449 Mand.
Displacement: 58596 Kbf.

25. (38) Orlogsskibet Prinsesse Sophia Hedevig. 1, 9 60 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm den 1ste December 1731; udgaaet af Flaaden 1754.

Fabrikmester BENSTRUP.

Dimensioner: Lang over Stævn: 154'.
 Bred paa Tømmeret: 40' 7".
 Dybg. agter: 20'.
 — for: 17'.
 Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.
 Ø B. 24 " 12 " —
 D. 12 " 8 " —
 Krigsbesætning: 449 Mand.

26. (39) Orlogsskibet Ditmarsken *1,9*
 (kaldtes indtil 1736 „Oldenborg“).
 50 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm den 2den December 1732;
 udgaaet af Flaaden 1767.
 Overfabrikmester BENSTRUP.

Dimensioner: Lang over Stævn: 139'.
 Bred paa Tømmeret: 37' 1".
 Dybg. agter: 19' 1".
 — for: 15'.
 Armering: U B. 22 Stkr. 18-pundige Kanoner.
 Ø B. 22 " 12 " —
 D. 6 " 6 " —
 Krigsbesætning: 381 Mand.

27. (39) Model af en Tredækker paa 90 Kanoner. *1,6*

Denne Model er gennem hele det 18de Aarhundrede angiven at være BENSTRUPS „Christianus Sextus“ (1733); da den imidlertid — ifølge hele sin Konstruktion, med de runde Kanonporte paa Skansen, det smalle, høje Agterskib og Boyportene — henviser til en ældre Tid, særlig til JUDICHERS Bygninger før 1710, er der tidlig rejst Tvivl om Rigtigheden af denne Angivelse. Allerede 1806 anføres den som Model af en ubekendt Tredækker. Der er maaske efter Branden 1795 sket en Navneforveksling, og, uagtet Tredækkernes Antal ikke har været stort, er det dog ikke muligt nu at henføre Modellen til et bestemt Skib. Den kunde tænkes at være JUDICHERS „Justitia“ (1707),

der staar opført som brændt, og som kunde være forvekslet med „Christianus Sextus“, der anføres som bjærget. Det synes at være efter Branden, at Sporet er tabt.

28. (41) Fregatten Blaa Hejren. *2,5*
 18 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm den 29de Juli 1734; udgaaet af Flaaden 1756.
 Overfabrikmester BENSTRUP.

Dimensioner: Lang over Stævn: 86'.
 Bred paa Tømmeret: 22' 2".
 Dybg. agter: 11' 2 1/4".
 — for: 9' 1 1/2".
 Armering: D. 18 Stkr. 4-pundige Kanoner.
 Krigsbesætning: 81 Mand.

„Blaa Hejren“ solgtes til Rentekammeret, som benyttede den til at overføre Embedsmænd og Gods til de vestindiske Øer, som dette i 1755 havde overtaget, og tillige som Stationsskib ved Øerne.

29. (42) Orlogsskibet Norske Løve. *se nedst.*
 70 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 9de Februar 1735; udgaaet af Flaaden 1764.
 Overfabrikmester BENSTRUP.

Dimensioner: Lang over Stævn: 164'.
 Bred paa Tømmeret: 44' 6".
 Dybg. agter: 20' 18".
 Armering: U B. 26 Stkr. 24-pundige Kanoner.
 Ø B. 26 " 18 " —
 D. 18 " 8 " —
 Krigsbesætning: 542 Mand.

„Norske Løve“ regnedes for BENSTRUPS bedste Skib. Efter dettes Tegning byggede man „Jylland“ (1739), „Wenden“ (1742), „Dronning Louise“ (1744) og „Kjøbenhavn“ (1744).

- 30 og 31. (46) Modeller af 2 Orlogsskibe,
udforte i Brædespanter; de bære Christian den Sjettes
Navnetræk og Aarstallet 1738.

Hvad Bestemmelse disse to Modeller, som ere sammensatte af lutter Smaastykker, der ere forbundne ved 2 temmelig svære Jærnbøjler, have havt, vides ikke nu; men de have øjensynlig været anvendte ved Skibskonstruktionen.

De Kasser, paa hvilke Modellerne ere anbragte, ere Dæksler til Skabe, som have indeholdt Konstruktionstegninger m. m. Disse Skabe ere imidlertid forlængst forsvundne.

Disse Modeller kunne ikke henføres til bestemte Skibe; men de have Interesse paa Grund af den omhyggelige Udførelse af Spejl- og Galionsornamenter, som de vise.

32. Orlogsskibet Dannebrog. *Særskel*
70 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 27de Januar 1739; udgaaet af Flaaden 1759.

Fabrikmester THURAH.

Dimensioner: Lang over Stævn: 165' 10".
Bred paa Tømmeret: 45' 8".
Dybg. agter: 19' 6".
— for: 18'.

Armering: U B. 26 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Ø B. 26 " 18 " —
D. 18 " 8 " —

Krigsbesætning: 550 Mand.

Displacement: 76709 Kbf.

Modellen er udført i Brædespanter og Senter. „Dannebrog“ og „Fyen“ (1736) vare de eneste Linieskibe, som udgik fra THURAHs Haand. Man fandt dem ikke vellykkede, og navnlig det uheldige Udfald af dette sidste Skibs Bygning gav Anledning til Indkaldelsen af BARBÉ og til, at endel af Skibskonstruktionen overdroges A. THURESEN som Overskibbygmester, ligesom til, at man genoptog Bygningen af Skibe efter de BENSTRUPsKE Tegninger.

33. (44) Orlogsskibet Fyen. \, \,
50 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 13de September 1736; udgaaet af Flaaden 1745.

Fabrikmester THURAH.

Dimensioner: Lang over Stævn: 144' 4".
Bred paa Tømmeret: 38' 6".
Dybg. agter: 17' 8".
— for: 16' 2".

Armering: U B. 22 Stkr. 18-pundige Kanoner.

Ø B. 22 " 12 " —

D. 6 " 6 " —

Krigsbesætning: 385 Mand.

Dette Skib var det andet af Navnet „Fyen“. Man var utilfreds med dets Konstruktion, hvorfor det allerede 1745 solgtes til „Det asiatiske Kompagni“ for 50,000 Rdlr.

34. (46) Brigantinen Færø.
18 Kanoner.

Bygget i Dokken og derfra udlagt den 26de Maj 1739; udgaaet af Flaaden 1763.

Overskibbygmester THURESEN.

Dimensioner: Lang over Stævn: 76' 5".
Bred paa Tømmeret: 21'.
Dybg. agter: 9' 6".
— for: 8' 4".

Armering: D. 10 Stkr. 4-pundige Kanoner.

Krigsbesætning: 53 Mand.

Brigantiner og Snauer vare en Klasse Smaaskibe, som meget lignede de senere Brigger; de havde intet Brigsejl, derimod Storsejl, hvilket ikke førtes af de første Brigger, ligesom deres Rejsning i det Hele var lettere og deres Sejl mindre end paa disse. „Færø“ er det eneste Skib, som er bygget i Dokken.

Dette Skib har hørt til denne Periode, men er iøvrigt ubekendt.

36. Maltesisk Galej, ekviperet og tiltaklet. 2, 6

Denne Model er hjembragt af Kaplt. FRIDERICH LUDVIG NORDEN, som under CHRISTIAN DEN SJETTE rejste i Landene omkring Middelhavet samt i Ægypten. Kun 35 Aar gammel døde han 1742 i Paris, anset som en særdeles begavet og lovende Officer. Han blev blandt andet udnævnt til Medlem af Konstruktionskommissionen ved dennes Oprettelse 1739.

37. Model af en Chebek. 2, 6

Hvornår denne Model er tilgaaet Samlingen, er ubekendt; men den bør rettest henføres til denne Periode, i hvilken den venetianske og maltesiske Marine endnu havde nogen Betydning. Den Modellen givne Maling er fra en nyere Tid.

Denne Model maa antages at være af venetiansk Oprindelse; thi det er bekendt, at saadanne Skibe fandtes i den venetianske Marine og benyttedes ligeledes af de Franske som Krydsere i Middelhavet.

Chebeker var en Klasse velsejlende Skibe; de vare indrettede baade til Sejlads og Roning, hvorfor de egnede sig særlig til Kaperfart. En stor Del af Barbareskernes Sørøverfartøjer var Chebeker.

Efter de rummelige Galerier og hele Apterungen at domme, synes denne Model imidlertid at være af et større Skib.

Chebeker have ogsaa været optagne i den danske Flaade. Under Algiertoget (1770—1771) besluttedes det, at man skulde i Toulon anskaffe 6 Chebeker som Krydsere; men, da Freden imidlertid blev sluttet efter Hofrevolutionen 1772, modtog man kun een, „Lindormen“, armeret med 22 Stkr. 6-pundige Kanoner. Som tilhørende Flaaden kom denne ene Chebek til Kjøbenhavn

og eksisterede endnu 1804, da den blev benyttet som Vagtskib paa Kjøbenhavns Rhed, men udgik s. A. af Flaaden.

Under Fjendtlighederne med Tripolis 1797 var der paa Malta fragtet en mindre Chebek som med Fregatten Najaden og Briggen Sarpen deltog i Kampen mod Tripolitanerne d. A.

(30) 38 og 39. Modeller af 2 venetianske Gondoler. 2, 9

Disse to Modeller kunne ogsaa henføres til denne Periode, hvorvel der er Mulighed for, at de kunne være ældre og bragte hertil ved FREDERIK DEN FJERDES Besøg i Venedig 1708; navnlig den forgyldte er udstyret med mere end almindelig Pragt, hvis Stil nok kunde henføres til denne Konges første Regeringstid. Hvor og hvorledes de ere tilgaaede Samlingen, er iøvrigt ubekendt; tilligemed flere andre Gondoler og middelhavske Fartøjer, som imidlertid brændte 1795, findes de anførte i Fortegnelsen fra 1761.

40. (47) Orlogsskibet Oldenborg. 2, 3 *fyldt med inmorten* 60 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 6te August 1740; udgaaet af Flaaden 1778.

Overskibbygmester THURESEN.

Dimensioner: Lang over Stævn: 158' 10".

Bred paa Tømmeret: 42'.

Dybg. agter: 19'.

— for: 17' 6".

Armering: U B. 24 Stkr. 24-pundige Kanoner.

Ø B. 26 " 12 " —

D. 10 " 6 " —

Krigsbesætning: 486 Mand.

Displacement: 64378 Kbfd.

„Oldenborg“ blev sat paa Stablen den 12te Januar 1740 og har altsaa i kun 6 Maaneder og 24 Dage staaet paa Beding.

I dette Skib, som der gik endel Ry af, er der indført den Forbedring, at det førte 13 Kanoner i Laget paa øverste Batteri, i Modsætning til BENSTRUPS 60 Kanonskibe, som kun førte 12.

Denne Forøgelse i øverste Batteris Artilleristyrke, som Datiden satte stor Pris paa, medførte, at Skibet istedenfor 12 kun førte 10 Stkr. 6-pundige Kanoner paa Dækket.

Det vides, at denne Model er forfærdiget af Formand Poul HENDRIK STORK.

41. Model af samme Skib, udført i Brædespanter ^{3, B. 3} og Senter.

42. (35) Model af en Defensionspram af Kaptajn Leth. ^{10'}

Under nysanførte Betegnelse nævnes den gennem hele det forrige Aarhundrede. Den er dog kun et Projekt; noget Skib til Flaaden har ikke været bygget efter den.

Efter sit Udseende synes denne Model at have tilhørt en nyere Tid, hvilket dog ikke er Tilfældet; det er den moderne Maling, der kan vildlede. Den anføres paa Fortegnelsen af 1761 og kan derfor kun skrive sig fra Kaptajn HANS LETH, som døde 1742. Paa nævnte Fortegnelse staar anført „salig Kapt. LETH“, og Modellen maa derfor efter hans Død være tilgaaet Samlingen, altsaa efter 1742, men før 1761; den bør derfor hensesættes til dette Tidspunkt.

Benævnelsen „Defensionspram“ er forvirrende. Denne Benævnelse fremkommer først ved Defensionskommissionens Oprettelse 1777; Skibet burde have været kaldt Skytpram, hvilken Benævnelse i Midten af Aarhundredet var almindelig for den Slags Fartøjer.

En Række Aflukker eller store Kistebænke, som løber midtskibs fra Stævn til Stævn, har den tilfælles med BARBÉ'S Galej „Jægersborg“ (1745).

43. Model i Brædespanter og Senter af et Orlogsskib; ^{3, C. 2} formodes at være THURAH'S „Fyen“ (1736).

44. (50) Model i Brædespanter og Senter, hvorpaa der staar „Barbè den 13de November 1744“. ^{3, B. 4}

Denne Model antages at være det af BARBÉ ombyggede Orlogsskib, den svenske Prise fra 1715 „Södermanland“, 50 Ka-

noner. Det var et af de Skibe, som erobrede i Slaget ved Bülck, og, da man ønskede at vedligeholde Skibet som Trofæ, overdroges det BARBÉ at foretage en Ombygning, d. v. s. en delvis Fornyse af hele Skibet.

Denne Ombygning blev skæbnesvanger for ham, idet Skibet, da det efter Ombygningen laa fuldt ekviperet, færdigt til at lægges ud paa Rheden for at slutte sig til den i 1743 udrustede Flaade, Natten til den 29de Juni s. A. kængrede i „Flaadens Leje“. Det blev optaget igen, forskellige Forandringer foretoges med det, og det gjorde et Par Togter; men Ombygningen var og blev mislykket. Ifølge kgl. Ordre af 11te August 1752 skænkedes det til „Det asiatiske Kompagni“.

„Södermanland“ var dengang et meget gammelt Skib, bygget 1693 i Carlskrona af CARL SHELTON, Medlem af en berømt skotsk Skibsbyggerfamilie, som, efter i CHRISTIAN DEN FENTES Tid at have tilbudt den danske Regering sin Tjeneste uden at blive antagen, drog til Stærrig, og fra hans Haand udgik de fleste af de svenske Skibe, som vare den danske Flaades Modstandere i Krigen 1710—20. — Efter Ombygningen deplacerede Skibet 44728 Kbld.

45. (52) Galejen Jægersborg. ^{2, 4}
12 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm 1745; udgaaet af Flaaden 1768.
Konstruktør BARBÉ.

Dimensioner: Lang over Stævn: 90'.
Bred paa Tømmeret: 16' 6".
Dyb i Lasten: 6' 11".
Dybg. 4' 7".
Armering: I Forstævnen: 1 Stk. 12-pundig Kanon.
Paa Siderne: 2 Slangefalkonetter.
4 Skraastykker.

Krigsbesætning: 130 Mand,
hvoraf ved Aarerne 104 Mand.
Aarernes Antal 32.

Medens Galejer under den svenske Krig havde været meget benyttede ved Krigsoperationerne i Skærgaarden, havde man

efter Freden tildels ophørt med at anskaffe saadanne; de sidste byggedes 1726. Grev DANNESKJOLD foreslog imidlertid at genoptage Galejbyggeriet, da de Svenske havde en stor Flotille af disse Fartøjer i Landskrona.

Forslaget gik ud paa i 17 Aar at bygge en Galejflaade, hvoraf der i Norge skulde være 6 hele og 4 halve Galejer og i Kjøbenhavn 30; med Kongens Død og Grevens Afgang 1746 bortfaldt denne Plan. Imidlertid var „Jægersborg“ bygget som en Art Forsøg. Herefter byggede en indkaldt italiensk Konstruktor A. DI MICHAEL FAVA (1756) nogle nærmest bestemte for den norske Skærgaard. Men i den korte Krig med Sverrig 1788 viste disse sig de ny indførte svenske Kanonchalupper absolut underlegne, hvorfor de afskaffedes, og man gik over til Rokanonbaadene. De tiloversblevne Galejer gjordes til Tømmer-slæbere, og Englænderne opbrændte i 1808 de sidste to.

„Jægersborg“ havde kun 2 Master; den 3die skulde først efter nærmere Prøve indsættes.

46. (53) Fregatten Samsø. 3, 3.4
22 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 16de Juni 1746; udgaaet af Flaaden 1767.

Konstruktor BARBÉ.

Dimensioner: Lang over Stævn: 100'.
Bred paa Tømmeret: 26' 8".
Dybg. agter: 12' 10".
— for: 11' 9".
Armering: Paa Kanondækket 6-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 122 Mand.

Modellen er udført i Brædespanter og Senter.

47. (48) Model af et 90 Kanonskib *Sorudst.*
i to Dele, indrettede til at skyde fra hinanden saaledes, at Gennemsnit og Apterling, som ere efter engelsk Mønster, kunne ses.

Hvornaar denne smukt forarbejdede Model — som vistnok med Urette har faaet Navnet „Russel“, da, saa vidt vides, intet engelsk Orlogsskib i denne Periode bar dette Navn — er bleven indlemmet i Samlingen, vides ikke. Den er opført i Fortegnelsen af 1761; men Udførelsen tyder paa BENSTRUPS Tid. Modellen maa antages at være forfærdiget paa Holmen, formodentlig til Konstruktionskommissionen.

48. (54) Orlogsskibet Nældebladet. 2, 5
50 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 16de Juli 1746; udgaaet af Flaaden 1767.

Konstruktor BARBÉ.

Dimensioner: Lang over Stævn: 138'.
Bred paa Tømmeret: 36' 9".
Dybg. agter: 18'.
— for: 16' 6".
Armering: U B. 22 Stkr. 18-pundige Kanoner.
Ø B. 22 „ 12 „ —
D. 6 „ 6 „ —
Krigsbesætning: 424 Mand.
Displacement: 45735 Kbf.

Modellen er udført i Brædespanter og Senter.

49. (55) Model i Spanter og Senter af det engelske *Sorudst.*
Orlogsskib Elizabeth.

Denne Model blev forfærdiget til Brug for Konstruktionskommissionen.

50. (56) Model af et Orlogsskib i Spanter og Senter.

51. (47) Model af en engelsk Sculler.

Denne lille Model findes allerede i Fortegnelsen fra 1761.

En Sculler eller Cogboat, svarende til det danske „Kaag“, var et meget let Rofartøj til 2 Mand. — („Sculling match“ betyder en Kaproning). Fremstiller Modellen virkelig en engelsk Kaproningsbaad fra Midten af det 18de Aarhundrede, er den ikke uden Interesse.

52.

Orlogsskibet Fyen.

50 Kanoner.

*1 Kunne stå i særskilinger
men den har 74 Kanoner og
isat 1787.*

Sat i Vandet paa Nyholm den 9de August 1746, udgaaet af Flaaden 1785.

Konstrueret af Kmdkpt. ANDREAS GERNER.

Dimensioner: Lang over Stævn: 139'.
Bred paa Tømmeret: 38'.
Dybg. agter: 18' 3 $\frac{1}{2}$ ".
— for: 16' 11 $\frac{1}{2}$ ".

Armering: U B. 22 Stkr. 18-pundige Kanoner.

Ø B. 22 " 12 " —

D. 6 " 6 " —

Krigsbesætning: 424 Mand.

Displacement: 46445 Kbf.

Uagtet dette Skib er sat i Vandet 3 Dage efter CHRISTIAN DEN SJETTES Død, maa det dog rettest henføres til denne Konges Regeringstid, under hvilken det er konstrueret og bygget.

A. GERNERS „Fyen“ er et af de navnkundigste Skibe af sin Klasse, som er udgaaet fra Holmen i forrige Aarhundrede; det blev Forbillede for en hel Type Skibe. 50 Kanonskibene Grønland (1756), Ebenetzer (1757), St. Croix (1758), Slesvig (1767); 60 Kanonskibene Stormarn (1751), Island (1751) og Sejeren (1754) samt Fregatten Møen, 40 Kanoner (1752), blev alle byggede efter „Fyens“ Tegning.

Kommandørkaptajn ANDREAS GERNER, født 1699, havde i en Aarrække studeret Skibskonstruktionen i Udlandet; efter sin Hjemkomst udnævntes han straks til Medlem af Konstruktionskommissionen ved dens Oprettelse 1739; han blev en farlig Konkurrent for THURAH; men denne var da allerede ansat som Fabrikmester. Dog skulde GERNER snart vise sin Overlegenhed.

Efter det engelske 60 Kanonskib Augusta konstruerede han „Fyen“, der i lange Tider betragtedes som et af Flaadens bedste Skibe. A. GERNER døde allerede i April 1749, saa at Marinen ikke kom til at høste yderligere Nytte af hans Dygtighed.

Der er næppe Tvivl om, at den Nimbus, som omgav dette Skib, gav Anledning til Forfærdigelsen af denne pragtfulde Model, som giver en overordentlig klar Fremstilling af et Orlogsskib fra Midten af det 18de Aarhundrede. Modellen er udført med største Nøjagtighed og i saa stor en Maalestok, at de mindste Detailler tydeligt overskues. Den anses derfor med Rette for et af Modelsamlingens bedste og interessanteste Stykker.

Før Branden 1795 var den fuldstændig taklet og til Beskyttelse omgivet af en stor Glaskasse. Rejsningen og Glaskassen gik tabt ved Branden; men heldigvis reddedes selve Skroget i ubeskadiget Tilstand, saaledes som det nu staar. Efter at være befriede for den ødelagte Takkelads ere Masterne atter isatte.

Da Skibets Tjenestetid falder i den lange Fredsperiode, har det ikke været meget i Aktivitet, men dog udrustet paa 7 Togter, af hvilke de tre vare til Middelhavet.

FREDERIK DEN FEMTE

1746—1766.

Fabrikmester: THURAH til 7de September 1758, Konstruktor BARBÈ
til 4de April 1747, Overskibbygmester THURESEN til sin Død 1757,
Fabrikmester: KRABBE fra 7de September 1758.

- (5) 53. Model af Midtpartiet af Orlogsskibet Kjøbenhavn,
indrettet til Bradbænk i Frederiksværn.

Fæstningen Staværn i Norge blev i 1750 indrettet til Orlogsværft under Navn af Frederiksværn.

BENSTRUPS „Kjøbenhavn“ af 1744 sløjfedes 1786 til underste Batteries Bøssebænke og indrettedes til Bradbænk og Kølhalingspram for mindre Skibe til Brug paa det nysnævnte Værft.

54. (56) Orlogsskibet Dronning Juliane Maria. 1,4
70 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 10de December 1752; udgaaet af Flaaden 1789.

Konstrueret efter BARBÈS „Elefanten“ (1741).

Dimensioner: Lang over Stævn: 164'.
Bred paa Tømmeret: 44' 6".
Dybg. agter: 20'.
— for: 18' 4".

Armering: U B. 26 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Ø B. 26 " 18 " —
D. 18 " 8 " —

Krigsbesætning: 667 Mand.
Displacement: 70609 Kbd.

Dette fine Modelarbejde afgiver et smukt Vidnesbyrd om den Kunstfærdighed, der fandtes hos det 18de Aarhundredes Haandværkere. Det er udført paa en Tid, i hvilken man havde ophørt med regelmæssigt at forfærdige Modeller af hvert nybygget Skib. Medens Orlogsskibet blev bygget i 1752, er Modellen først fuldført i 1765.

Orlogsskibet Dronning Juliane Maria blev bygget efter BARBÈS berømte „Elefanten“ af 1741, ved hvilken Dyb- og Fladgaenhedsprincippet var forenet paa en tilfredsstillende Maade, et Skib, der herhjemme blev anset som et af Datidens bedste 70 Kanonskibe; det er derfor ganske naturligt, at „Dronning Juliane Maria“, som var bygget efter dets Tegning, blev valgt til Forbillede for en Mønstermodel.

Fabrikmester KRABBE skal have udført Tegningen til Modellen, som blev forfærdiget af 3 Haandværkere, af hvilke de 2 kendes, nemlig JOHAN KNUDSEN TRANE og DAVID STÆHR. Hvis man skal dømme efter de betydelige Belønninger, der blev Haandværkerne til Del, har Arbejdet vakt ikke ringe Opsigt. Foruden at hver Mand erholdt en Dusør af 50 Rdlr., blev TRANE forfremmet til Kvarteermænd og ansat som Bestyrer af Savskærerværkstedet († 1793), og med 100 Rdlr. Tillæg aarlig blev STÆHR udnævnt til Inspektør ved Modellerne († 1792).

Ornamenterne vare oprindelig udførte i Voks; men, da de i Tidens Løb havde taget Skade, blev de i 1815 udførte i Træ af Billedhuggersvend HENRIK KNUDSEN TRANE, en Søn af fornævnte JOHAN TRANE.

Modellen er til at skulle ad saaledes, at man faar et fuldstændigt Overblik over Apterungen, som er udført med den mest minutøse Nøjagtighed og Fuldstændighed. Den er med fuld Føje altid bleven anset som Samlingens bedste Stykke. Indtil Overflytningen fra Gammelholm til Nyholm har den været holdt uden for de i Pavillonen opstillede Modeller og lige siden sin Fuldførelse henstaaet paa Nyholms Spanteloft. Derved har dette smukke Arbejde undgaaet at blive udsat for at ødelægges af Ilden eller at blive beskadiget ved Transporter. Da det imidlertid kunde befrygtes, at denne Model ved hyppigt at adskilles vilde tage Skade, blev der i 1833 forfærdiget en stor

Glaskasse, forsynet med Laas, der kun blev aabnet ifølge forud indhentet Tilladelse. Denne Foranstaltning blev truften, da Linieskibet Skjold den 12te September s. A. løb af Stabelen og man i den Anledning kunde vente et talrigt Besøg. Glaskassen er nu forsvunden. Denne Beskyttelse kunde vel være nødvendig; thi der gik stort Ry af Modellen. De kongelige og fyrstelige Personer samt fremmede Gesandter, som ankom til Kjøbenhavn, undlod sjældent at aflægge et Besøg paa Spantelloftet; ligeledes blev den hyppigt forevist Officererne fra de fremmede Orlogsmænd, som anløb Rheden, ligesom ogsaa Marinens egne Officerer jævnligt foreviste Familie og Bekendte den.

Den første, som besaa Modellen, var en svensk Grev Horn, der i 1766 som overordentlig Gesandt opholdt sig i Kjøbenhavn; Aaret efter blev den i April forevist Dronning CAROLINE MATHILDE og den 7de Maj Kong CHRISTIAN DEN SYVENDE.

Skibets Tjenestetid forefaldt i en lang Fredsperiode, og det har saaledes ikke deltaget i Togter og Ekspeditioner af særlig historisk Interesse.

Bemærkes maa Faldrebstrappen; det er, saa vidt vides, det ældste Orlogsskib, hvori en saadan er anbragt; hidtil fandt Adgangen til Skibene Sted paa Klamper, der vare spigrede til Skibssiden. Endnu i 1861 brugtes der Faldrebsklamper paa Bagbordssiden af Skibene; men de blev senere afløste af Trapper paa begge Sider.

55. (59) Fregatten Vildmanden.

18 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 16de November 1754; udgaaet af Flaaden 1773.

Overskibbygmester THURESEN.

Dimensioner: Lang over Stævn: 90'.
Bred paa Tømmeret: 28' 11".
Dybg. agter: 11' 8".
— for: 10' 5".
Armering: B. 18 Stkr 4-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 103 Mand.

„Vildmanden“ hørte til en Klasse meget lette Fregatter, der maa betragtes som Forløbere for den senere Tids Korvetter; de sidste af disse Fregatter byggedes i det 18de Aarhundrede i Treserne. De havde Skanse og Bak, men førte intet Skyts paa disse. Fra 1770 blev der givet de lette Fregatter Falkonetter paa Rælingen.

Denne lille, fint udførte Model synes at skrive sig fra samme Haand som Modellen af „Dronning Juliane Maria“.

56. (60) Fregatten Soridderen.

18 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 2den December 1758; udgaaet af Flaaden 1785.

Fabrikmester KRABBE.

Dimensioner: Lang over Stævn: 90'.
Bred paa Tømmeret: 23' 4".
Dybg. agter: 10' 3".
— for: 9' 3".
Armering: 18 Stkr. 4-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 103 Mand.

„Soridderen“ var, skønt noget forskellig i Dimensionerne, af samme Type som „Vildmanden“, saaledes at den tilligemed den samme Dag afløbne Fregat „Langeland“ kan betragtes som Søsterskib til „Vildmanden“.

„Soridderen“ sløjfedes til Pram i 1785.

57. Model af en Chalup i Senter.

58. (61) Model af en Chalup paa 10 Aarer.

Modellen, som er udført i 1764, er fuldstændig rigget og forsynet med Sejl og øvrigt Inventar. Den fremstiller den almindelige Type af et Orlogsfartøj i forrige Aarhundrede.

Bemærkes maa den ejendommelige Form paa Aaretollene, som ere fastsiddende.

² (90)
² (61)

59. Model af et fransk Fartøj til at transportere *Saradef*
 Heste med.

60. Model af en Pram til at føre Heste ombord
 i Skibet med.

De to ovennævnte Modeller, hvis Oprindelse ikke kan angives, maa rettest henføres til denne Periode.

CHRISTIAN DEN SYVENDE

(1766—1808.)

Fabrikmestre: KRABBE til 8de Juli 1772, HENRIK GERNER fra 8de Juli 1772 til 1ste December 1787, STIBOLT fra 11te Januar 1788 til 12te Februar 1796, HOHLENBERG fra 12te Februar 1796 til 26de August 1803, derefter Kaplt. JOHANSEN fra 9de Marts 1804 som Overinspektør.

- (64) 61. Model af Midtpartiet af Orlogsskibet Den Prægtige.
 80 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm i November 1768; udgaaet af Flaaden 1799.

Fabrikmester KRABBE.

Dimensioner: Lang over Stævn: 180'.
 Bred paa Tømmeret: 47' 6".
 Dybg. agter: 20' 6".
 — for: 19' 3".
 Armering: U B. 30 Stkr. 36-pundige Kanoner.
 Ø B. 30 " 18 " —
 D. 20 " 12 " —
 Krigsbesætning: 818 Mand.
 Deplacement: 88968 Kbf.

Da man i de fremmede Mariner stærkt forøgede Størrelsen og Bestykningen af Tredækkerne, men herhjemme af Hensyn til Dybdeforholdene i Drogden ikke kunde gaa ud over de 90 Kanons Tredækkere, ophørte man helt med at bygge saadanne,

men foretrak de svære 80 Kanons Todækkere, som med deres 36-pundige Kanoner paa underste Batteri udskød en større Kuglevægt end hine.

„Den Prægtige“, som først førte Navnet „Dronningen“, var apteret som Admiralskib og førte som Følge heraf Metalskyts.

62. (49)

Model af en Brander.

„En Brander“ var et Skib, som — efter at være fyldt med brændbare Sager og stukket i Brand — under en Søkamp sendtes ind blandt de fjendtlige Skibe, for derved at foraarsage Odelæggelse og Forvirring.

„Branderen“ kunde imidlertid blive lige saa farlig for Venner som for Fjender, idet Vind og Strøm under uheldige Forhold kunde drive den ind blandt Flaadens egne Skibe; thi, var „Branderen“ først antændt, kunde Ilden ikke slukkes igen, men maatte udføre sit Odelæggelsesværk, hvor den end blev dreven hen. Ved en hensynsløs Anvendelse af „Brandere“ ødelægdes ligeledes mangen en værdifuld Prise, som kunde have været bevaret for Sejrherrerne. Disse „Brandere“ gik derfor efterhaanden af Brug i Sejlskibsflaaderne; dog benyttedes de endnu af Grækerne mod Tyrkerne under Frihedskrigen.

Herhjemme førtes „Brandere“ ikke af Søofficerer; men Førerne kaldtes „Branderkommandører“.

Til „Brandere“ toges i Almindelighed Koffardifregatter, der indrettedes omtrent saaledes:

De begedes stærkt inden- og udenbords, ligeledes Master, Mærs og Ræer. Paa Mellemdækket udskares i Skibssiden adskillige Aabninger, hvis Porte kun kalfakteredes udvendigt, forat de skulde holde tæt; indenfor enhver af disse Porte blev der sat op imod dem en Petard, som ladedes med Krudt, forat Porten kunde slaas ud, naar Ilden antændtes; for at antænde disse Petarder og alle de Steder, som paa een Gang bleve stukne i Brand, blev der langs med Dækket anbragt adskillige Render til Løbefyr. Dækket blev fyldt med tomme Tjæretønder, Begkranse, Hampelokker, Birkenæver, Enebærris og andre saadanne

letfængelige Sager. Paa Dækket ovenover gjorde man adskillige Aabninger med Luger, som blev opslaaede under Branden, og inden for alle Skibslugerne lagdes der opskudte Brandslanger. Naar „Branderen“ skulde anbringes, blev disse ved Hjælp af en Jolle hejsede tilvejs for at stikke Ild i Sejlene og Takkeladsen. Endelig blev der placeret et Brandrør, der antændtes af Branderkommandøren, som derpaa gik i Chaluppen, der blev optagen af en medfølgende Fregat. Naar dette Brandrør havde udbrændt, antændtes Løbeilden, som derefter paa een Gang satte det Hele i lys Lue. Løbefyret var en Stopin, forfærdiget af endel i Terpentinolie indlagt og med Melkrudt inddrysses Bomuldsgarn, og Renderne, hvori Stopinen lagdes, bleve stærkt svovlede og over-smurte med tyk Terpentin. Brandslangerne dannedes af 3 à 4 Tommers Trosse, hvoraf den ene Tot blev udtagen. Trossen blev trukken gennem smeltet Terpentin, og i Tottens Sted indlagdes der en Stopin, ligesom til Løbefyret, og ligeledes omrullet med indlagte Hørlokker, vel inddryssede med Brandrørsats; uden om Trossen syedes der Sejldug, som begedes. I den øverste Ende var der et Øje, hvori de Joller, hvormed Brandslangen ophejsedes, gjordes fast, og for at antændes af Løbefyret gik Stopinen i den underste Ende noget uden for Slangen.

I Aaret 1767 blev en „Brander“ indrettet, armeret og derefter i Overværelse af Kong CHRISTIAN DEN SYVENDE opbrændt paa Rheden.

Det maa antages, at nærværende Model er bleven forfærdiget ved denne Lejlighed, idet man da har ønsket at forevise Kongen „Branderens“ Indretning. Det iøvrigt smukt udførte Skrog synes at skrive sig fra samme Haand som Modellerne af „Juliane Maria“ og „Vildmanden“. Man bemærke Porten agter i Skibssiden; det var ad denne Vej, at „Branderens“ Besætning og dens Fører som sidste Mand forlod Skibet, efterat dette var stukket i Brand og Kursen sat ind paa Fjenden.

For at benyttes som „Brandere“ indkøbtes 1743 i England 3 store Snauer paa 16 Kanoner: „Hekla“, „Etna“ og „Vesuvius“; disse solgtes imidlertid et Par Aar efter, uvist af hvilken Grund.

Den sidste Gang, det herhjemme paatænkte at anvende „Brandere“, var i Aaret 1808, da 2 Skibe, 3 Brigger og 1 Hukkert, alle Koffardiskibe, fragtedes til dette Brug. Kun den ene af disse kom i Aktivitet, nemlig Briggen „Krabbes Minde“, som den 5te Juni 1808 indtog Brandsager og stationeredes ved Dragør, men allerede den 11te s. M. kom tilbage. — De andre synes slet ikke at have været i Virksomhed.

63. (66) Bombarderhukkerten Kometen. L⁵

16 Kanoner og 2 Morterer.

Sat i Vandet den 29de Juli 1771; udgaaet af Flaaden 1790.
Fabrikmester KRABBE.

Dimensioner: Lang over Stævn: 91'.
Bred paa Tømmeret: 26' 6".
Dybg. agter: 10' 6".
— for: 9' 9".
Armering: 16 Stkr. 6-pundige Kanoner.
4 „ 12 „ Haubitser.
6 „ 4 „ —
1 „ 150 „ Morter.
1 „ 100 „ —

Krigsbesætning: 127 Mand.

Ved forskellige Krigsoperationer tilsøs, navnlig naar Angreb paa Fæstninger eller Landbatterier skulde foretages, fulgte i Almindelighed med Flaaden nogle Bombarderfartøjer.

At anbringe Morterer paa et flydende Underlag, der dog, som ethvert Skib, skulde kunne sejle og følge med Flaaden, var ikke saa let en Sag for Konstruktorerne. Under Krigene med Sverrig benyttede man købte Koffardiskibe af Middelstørrelse; dem gav man en overordentlig stærk Fortømring og Forstøtning i Lasten, forat de kunde bære Morternerne og udholde det voldsomme Stød, som forarsagedes ved deres Affyring. Mærkelig nok var det først 1771, at man byggede søgaaende Skibe, som fra Nybygningen vare indrettede til at føre Morterer. Det var i Anledning af det mislykkede Angreb paa Algier 1770, hvor de Eskadren medgavne 2 Bombarderskibes slette Egenskaber angaves som medvirkende Aarsag til det uheldige Udfald af Ekspeditionen, at der beordredes bygget i største Hast 8 Bom-

barderhukkerten, hver bestemt til at føre 2 Morterer foruden mindre Skyts.

Disse Skibe blev imidlertid ikke færdige i rette Tid, og, da STRUENSEE styrtedes i Januar 1772, sluttedes Freden kort efter, og de kom saaledes ikke i Aktivitet. Det var Forsinkelsen af Bombarderernes Bygning, der gav Anledning til det bekendte Opløb af Matroser paa Hirschholm. — Ved denne Lejlighed blev der, som anført, ialt bygget 8 Bombarderhukkerten, 2 paa Nyholm, 4 paa Gammelholm, 1 paa Asiatisk Kompagnis Plads og 1 paa Fabricius's Plads.

Naar Morternerne ikke vare indsatte, kunde disse Skibe benyttes som almindelige Krydsere, hvortil de med deres for den Tid ikke ringe Armering af 16 Stkr. 6-pundige Kanoner ret vel egnede sig.

Det er et af disse Bombeskibe, som er fremstillet i den her omtalte smukt og meget komplet udførte Model.

At Hukkerten blev valgt til Type for Bombarderskibe, ligger i, at Masternes Placering i denne Klasse Skibe meget lettede Anbringelsen af Morterer paa deres Dæk. Desuden vare nogle af Hovedtovene indrettede til at kaste los, naar Morternerne skulde benyttes.

Morteren var anbragt paa en meget svær Tømmerforbinding (Batteriet); over denne var der flere Lag afkappede, gamle Sværtøve (Puden) og over disse igen et Plankedække (Broen). Det er en Selvfølge, at disse Skibe i det Hele taget vare meget stærkt byggede for at kunne modstaa det voldsomme Stød af „Wurfet“, Datidens artilleristiske Udtryk for et Bombekast.

Til en Bombarders Udrustning hørte ca. 400 Bomber.

64. Model af en Skærbaad.

2 Kanoner.

Fabrikmester STIBOLT.

Dimensioner: Lang over Stævn: 64'.
Bred paa Tømmeret: 17'.
Antal Aarer: 32.
Armering: 2 Stkr. 18- eller 24-pundige Kanoner.
6 „ Haubitser.
Krigsbesætning: 70 Mand.

Skærbaadene udgjorde en meget gammel Klasse Fartøjer, meget let armerede Baade, som de norske Len udskrev til Kysternes Forsvar; de vare imidlertid som altfor ubetydelige til Krigsfartøjer gaaede af Brug; de sidste af den gamle Type byggedes i 1707.

De Skærbaade, som nu atter i Slutningen af det 18de Aarhundrede optoges i Flaaden, vare af en hel anden Type; det var Forløberne for Rokanonchalupperne, meget lig disse i Armering, men mere beregnede paa Sejlads; de skulde afløse Galejerne, som man paa dette Tidspunkt ganske havde forladt.

Det var STIBOLT, der konstruerede disse Skærbaade, 12 i Tallet; de byggedes i Tiden fra 1786—92. Den sidste, „Staværn“, førte 2 Stkr. 24-pundige Kanoner og var 8' 9" længere end de andre.

Modellen nævnes første Gang 1806 og menes at være „Staværn“.

65. (67) Defensionsfregatten Hjælperen (Takkemodel).

12 à 14 Kanoner og 3 Morterer.

Sat i Vandet paa Bodenhoffs Plads den 4de August 1787; udgaaet af Flaaden 1806.

Fabrikmester STIBOLT.

Dimensioner: Lang over Stævn: 144'.
 Bred paa Tømmeret: 39'.
 Dybg. agter: 8' 7".
 — for: 8' 4".
 Armering: 14 Stk. 24-pundige Kanoner eller
 12 „ 36 „ —
 3 „ 150 „ Morterer.
 Krigsbesætning: 242 Mand.

Dette Skib havde en særlig Konstruktion, som skulde gøre det synkefril.

Under Premierlt. LILLIENSKJOLD deltog det i Slaget paa Rheden den 2den April 1801, hvor det i stærkt forskudt Tilstand bjærgedes ind paa Inderrheden.

66. (70) Luggeren Lærken (Takkemodel).

12 Kanoner.

Købt i England 1788; udgaaet af Flaaden 1797.

Dimensioner: Lang over Stævn: 72' 4".
 Bred paa Tømmeret: 21' 4".
 Dybg. agter: 12'.
 — for: 6' 8".
 Armering: 12 Stkr. 4-pundige Kanoner.
 Krigsbesætning: 62 Mand.

Luggere, oprindelig en fransk Skibsklasse, benyttede de Engelske meget som Krydsere i Kanalen. De vare velsejlende Skibe, hvorfor denne Lugger købtes som Forsøg. Dog indførtes de ikke som Skibsklasse før efter Flaadens Tab 1807, da der til Beskyttelse af den indenrigske Skibsfart byggedes 16 smaa Luggere paa Skibsværfterne i Kjøbenhavn. Disse vare meget let armerede, nemlig med 1 Kanon og 4 Haubitser og kun beregnede paa at afværge Baadeangreb. Endel af dem toges under Krigen af Fjenden, de øvrige solgtes efterhaanden.

67 og 68. (71) Modeller af Fregatten Najadens For- og Agterskib.

40 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm den 11te August 1796; udgaaet af Flaaden 1807 (bortført af de Engelske).

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner: Lang over Stævn: 140' 6".
 Bred paa Tømmeret: 36'.
 Dybg. agter: 15' 6".
 — for: 14' 3".
 Armering: B. 26 Stkr. 12-pundige Kanoner.
 D. { 10 „ 4 „ —
 4 „ 18 „ Karronader.
 Krigsbesætning: 340 Mand.

Fregatten Najaden var HOHLENBERGS første Skib og har det for alle hans Skibe karakteristiske stærkt sammenknebne Agter-

skib. Galionen er hævet, og Fregatten har et i Modsætning til Fortidens Skibe yderst tarveligt Udstyr af Spejl og Galion. — Denne Fregat havde Gaffel og Bom istedenfor Mesansrue, hvilken Forandring Konstruktionskommissionen anbefalede den 7de April 1796.

Denne ganske nye Type af Skibe vakte overordentlig Opsigt hos alle sagkyndige og anbefaledes stærkt af Konstruktionskommissionen.

Tilligemed Briggen Sarpen og en fragtet Chebek deltog „Najaden“ under Kapt. St. A. BILLE i den sejrige Fægtning ud for Tripolis den 16de Maj 1797 mod en betydelig tripolitansk Overmagt.

69. (72) Fregatten Hvide Ørn (Takkemodel).

24 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 30te Juli 1798; udgaaet af Flaaden 1799.

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner: Lang over Stævn: 129' 2".
Bred paa Tømmeret: 32' 6".
Dybg. agter: 14'.
— for: 13'.

Armering: B. 24 Stkr. 8-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 180 Mand.

Til Minde om TORDENSKJOLDS berømte „Hvide Ørn“ blev i det 18de Aarhundrede en af Fregatterne opkaldt efter dette Skib.

Til nærværende Fregat, den sidste af dette Navn, er knyttet en sørgelig Katastrofe, idet den, som var stationeret i Middelhavet, sporløst forsvandt 1799 paa en Konvoyekspedition. Derom udtaler en samtidig Dagbogsoptegnelse, at den 25de December 1799 gik Fregatten med en Konvoy paa 5 Skibe under Sejl fra Livorno; den er sandsynligvis sunken mellem den genuesiske Kyst og Kap Corso, dog nærmest dette sidste. Et Skib af Konvoven, „Fem Brødre“ af Flensborg, berettede efter Ankomsten til Barcelona: „Den 29de December Kl. 11 Aften var Fregatten

set afbrændt Blinkfyr, og den var da, saa vidt det kunde skønnes, i det „overhaands Vejr“ $\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{4}$ Mil fra „5 Brødre“ og masteløs“. Denne er den sidste Efterretning, der haves om dette ulykkelige Skib, hvis Skæbne gjorde et dybt Indtryk herhjemme; man tænkte endog paa at lade Modellen udgaa af Samlingen, hvilket dog ikke skete; men intet Skib blev der senere givet Navnet „Hvide Ørn“.

70. (74) Skonnerten Svanen (Takkemodel). *se endel*

8 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 11te Juli 1799; udgaaet af Flaaden 1800.

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner: Lang over Stævn: 69'.
Bred paa Tømmeret: 19'.
Dybg. agter: 7' 3".
— for: 6' 3".

Armering: D. 8 Stkr. 3-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 32 Mand.

Skonnerter indførtes i Fabrikmester GERNERS Tid med „Støren“, der efter mange Forandringer endelig takledes som Brig. „Svanen“ var det andet Skib af denne Klasse, som byggedes til Flaaden. Særlig smukt kan dette Skib ikke kaldes; hvor vidt forskellig er det ikke fra de elegante og velsejlende Skonnerter, som siden ere udgaaede fra danske Skibsbyggerier. Modellen har dog betydelig Interesse, idet den fremstiller et af de første herhjemme byggede Skibe af denne Klasse, hvilke i deres Fremkomst havde den Fejl, at de laa altfor lavt paa Vandet og vare overmastede, hvorfor en senere Skonnert, „Delfinen“ (1827), maatte ombygges og forhøjes.

Som det af Modellen vil ses, førte de første Skonnerter Topsejl paa begge Master.

„Svanen“ forliste totalt paa Øsel 1800 ved „den bekendte Mands“ Ukyndighed; den var sendt med Depecher til St. Petersborg.

(75) 71 og 72. Modeller af Orlogsskibet Norges For-
og Agterskib. (Takkemodel).

Sat i Vandet paa Nyholm den 29de September 1800; ud-
gaaet af Flaaden 1807 (hørtfort af de Engelske).

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner:	Lang over Stævn:	180'.
	Bred paa Tømmeret:	47'.
	Dybg. agter:	20' 6".
	— for:	19' 3".
Armering:	U B. 32 Stkr.	36-pundige Kanoner.
	Ø B. 34 "	18 "
	D. 6 "	36 " Karronader.
	2 "	12 " Kanoner.
	Hytten: 6 "	12 " Karronader.

I Batteriskytset er indbefattet Spejl- og Jagerkanoner, som ikke
medførtes i Fredstid.

Krigsbesætning: 740 Mand.

„Norge“ var HOHLENBERGS første Linieskib; paa dette var
der anvendt alle de nye Indretninger, som hans Principper for
den bedste Konstruktion af et Orlogsskib bragte ham til at anse
for nødvendige. Det brede, aabne Agterspejl med Vægtergang
og Galerier maatte vige for det allerede i flere mindre Skibe
indførte stærkt sammenknebne Agterskib, som ikke havde andre
Ornamenter end nogle lette Sirater. Helt rundt om øverste
Batteri blev Boven lukket med fast Tømmer. Agterspejlet var
temmelig smalt (21'), saa smalt, at der næppe kunde arbejdes
med de 2 Karronader, som vare placerede der.

Hytten var af en ganske særegen Form. Den var af-
skaaren agter, saa at den ikke stod i Forbindelse med Hakke-
brættet, men sammen med dette dannede et aabent Rum tværs
over Skibet, og dette Rum havde Længde nok til, at de 36-pundige
Karronader kunde staa der. I denne Hytte, der nærmere maatte
betragtes som et løst Ruf, vare Chefen og nogle af Officererne
indlogerede, og paa Bagbords Side var der under Rufsdekkel
en Gang, der gav Kommunikation med det øvrige Dæk. De
Officerer, som ikke kunde faa Plads i Ruffet, vare indlogerede
i et stort, mørkt, fælles Rum forude paa Banjerne. Faa Skibe

have haft saa faa Bekvemmeligheder for Chef og Officerer som
dette; men man opnaaede Hensigten: at have omtrent fuld-
stændig ryddelige Batterier. HOHLENBERG indførte den endnu
langt ind i Aarhundredet brugte Løbegrav rundt om hele Skibet
paa Banjerne; derved gaves der bekvem Adgang til Skibssiden
under Vandet, saaledes at Grundskud hurtig kunde stoppes.
Tovene vare for første Gang placerede i Kabelrum i Lasten.

En anden Nyhed paa „Norges“ Tegning var Placeringen af
øverste Batteris Porte, der vare anbragte uafhængigt af underste
Batteri og kun tog Hensyn til, at øverste Batteris Kanoner
havde den fornødne Afstand; saaledes kunde en øverste Bat-
teris Kanon træffe at komme lige over en underste Batteris,
hvilket var en Ulempe for Laderne ved den første, og af Hensyn
til Folkene mødte denne Foranstaltning ogsaa endel Modstand
i Konstruktionskommissionen.

Skibet havde Boyporte, som allerede i 1789 paany vare
indførte i GERNERS „Neptunus“ og efterhaanden ved Hovedrepara-
tion givne de andre Skibe.

Mesansruen var ombyttet med Gaffel og Bom.

73 og 74. (77) Modeller af Fregatten Elbens
For- og Agterskib.

10 Kanoner.

Sat i Vandet paa Gammelholm den 23de November 1800;
udgaaet af Flaaden 1807. (Bortfort af de Engelske).

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner:	Lang over Stævn:	99'.
	Bred paa Tømmeret:	26'.
	Dybg. agter:	10' 3".
	— for:	10'.
Armering:	6 Stkr.	24-pundige Kanoner.
	4 "	12 " Karronader.
Krigsbesætning:	141 Mand.	

Af disse saakaldte Elbfregatter byggedes der 3; som egent-
lige Fregatter med 6 Kanoner paa Batteriet vare de uden Be-

tydning; men Øjemedet med deres Bygning var, at de skulde bruges paa Elben, hvor de siden Afskaffelsen af de store Elbfregatter fra FREDERIK DEN FJERDES Tid kunde gøre mere Virkning med deres 24-pundige Kanoner end de 4 eller 6-pundige, som udgjorde den almindelige Armering for de Smaaskibe, som vare stationerede dersteds.

75. (77) Model af Fregatten Elbens Sidebord med Karronade.

Modellen fremstiller et Stykke af Elbens Bastingage med Affutagen og Installationen af en Karronade.

(78) 76 og 77. Modeller af Fregatten Rotas For- og Agterskib. 40 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 15de Juni 1801; udgaaet af Flaaden 1807. (Bortført af de Engelske).

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner: Lang over Stævn: 152' 1".
 Bred paa Tømmeret: 38'.
 Dybg. agter: 16' 6".
 — for: 15' 6".
 Armering: B. 26 Stkr. 24-pundige Kanoner.
 D. { 8 " 8 " —
 6 " 24 " Karronader.
 Krigsbesætning: 398 Mand.

Det angaaende de HOHLENBERGSKE Skibe Fregatten Najaden og Orlogsskibet Norge anførte gælder ogsaa for dette Skib, som iøvrigt var større og stærkere armeret end „Najaden“.

78. (78) Model af et flydende Fyr (d. e. Fyrskib).

Den 16de Maj 1800 nedsattes der en Kommission for at udtale sig om „Nytten af et flydende Fyr paa Trindelen, eller om, hvorvidt det faste Fyr kunde erstatte et saadant“.

Det maa antages, at Modellen er anskaffet ved denne Lejlighed, saa meget mere som der i den gamle Fortegnelse (1806) ligeledes er benyttet Udtrykket „flydende Fyr“ og ikke det nyere „Fyrskib“.

Det første Fyrskib i Danmark byggedes 1829.

79. (79) Model af Midtpartiet af en Fyrgaleot.

Denne Model maa antages at skrive sig fra samme Tid og at være anskaffet i samme Anledning som foranstaaende.

Det synes at være Modellen af en Galej, som her er benyttet.

80. (90) Model af Forenden af en Stykpram.

Modellen fremstiller Installationen for Anbringelse af en Glidekøl.

(80) 81. Orlogsskibet Prins Christian Frederik (Takkemodel).

74 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 6te Oktober 1804; udgaaet af Flaaden den 22de Marts 1808.

Fabrikmester HOHLENBERG.

Dimensioner: Lang over Stævn: 170' 9".
 Bred paa Tømmeret: 44' 3".
 Dybg. agter: 20' 3".
 — for: 19'.
 Armering (1808): U B. 28 Stkr. 24-pundige Kanoner.
 Ø B. 30 " 18 " —
 D. { 2 " 8 " —
 8 " 18 " Karronader.
 Krigsbesætning: 625 Mand.

Med Hensyn til Skibets Indretning og Apterling kan der henvises til hvad der er anført om „Norge“, af hvilket Skib „Prins Christian Frederik“ var en noget mindre Kopi. Da hele

Skroget til Vandlinien er udført paa Modellen, fremtræder Installationen af det HOHLENBERGSKE Ruf mere tydeligt paa denne Model end paa „Norges“. Oven paa Ruffet havde man paa-tænkt at anbringe 6 Stkr. lette Karronader; paa denne Maade kunde Skibet, der kun var boret til 68 Kanoner, føre 74.

„Prins Christian Frederiks“ Skæbne er for velbekendt til at skulle skildres her. — Lidt agten for Bagbords-Faldreb paa Skansen er Stedet, hvor WILLEMOES faldt den 22de Marts 1808, da Skibet ødelagdes i Bataillen med de engelske Orlogsmænd.

(82) 82. Model af Orlogsskibet Prins Christian Frederiks Forskib.

83. Model af et Orlogsskib paa 66 Kanoner.

Efterat den hohlenbergske Facon paa Overskibet var antagen som den hensigtsmæssigste, rejste der sig hurtigt et nyt Spørgsmaal, nemlig, hvorledes man skulde forholde sig ved forefaldende Hovedreparation af de ældre Skibe. At forandre disses Agterskib; efter den hohlenbergske Tegning vilde udvide Hovedreparationen til en kostbar Ombygning af hele Skibet. I den Anledning tilraader Konstruktionskommissionen under 24de Marts 1804, at der ved Hovedreparationer skal gives Gillingerne det foreslaaede Træk, at Forskibet lukkes noget mere, og at der gives Bøvsprydet en Heldning af 27°. Derimod fraraader Kommissionen at indknibe og forandre Agterskibet over Vandet for at indvinde 5½° mere Skarpskydning med den agterste Kanon paa øverste Batteri; men det tilraades at anbringe paa Skansen 2 Stkr. 30-pundige Karronader, som tillige kunne bruges agterude. Denne Erklæring er afgiven efter HOHLENBERGS Afgang; man kom i det Hele hurtigt bort fra det overdrevent indknibne Agterskib, om hvis Hensigtsmæssighed Meningerne havde været noget delte.

I Fortegnelsen af 1806 nævnes som ny tilkommen under Nr. 227 en Model af et taklet Orlogsskib, som synes at være identisk med den her omtalte; den er imidlertid af en eller

anden ubekendt Grund udgaaet af Samlingen og har i mange Aar ubemærket henstaaet paa et Loft i Generalstabens Lokaler paa den gamle Proviantgaard, indtil den atter i 1893 afgaves til Modelsamlingen. Modellen var da fuldstændig taklet og forsynet med Sejl; men Rejsningen var saa ramponeret og det Hele saa tildækket med Støv og Smuds, at den maatte aftakles og gennemgaa en grundig Rensning. Herefter viste den sig at være et 66 eller 70 Kanonskib, hvor Forskibet endnu er bygget omtrent som de gamle Skibes, medens Spejlets Form tilhører en nyere Tid, nærmest Perioden kort efter HOHLENBERGS Afgang; denne Model synes at være udarbejdet i Overensstemmelse med foranstaaende Indstilling af Konstruktionskommissionen.

Ifølge det ovenanførte er der saaledes god Grund til at antage, at denne Model er forfærdiget i Anledning af Konstruktionskommissionens Forhandlinger om Hovedreparationen af de ældre Skibe og er udført i Overensstemmelse med Kommissionens Forslag af 24de Marts 1804, med hvilken Modellens Bygning i alt væsentligt stemmer.

Hertil kommer enkelte andre Omstændigheder, som synes at bekræfte denne Antagelse. Saaledes bestemmer en kgl. Resolution af 4de Maj 1804, „at de ældre Skibe, som gives Hovedreparation, skulle entlediges deres tunge Ornamente for og agter og gives lettere.“

Det vil ses, at netop denne Forandring er foretaget ved Modellen, som vel endnu har den gamle Galionsfigur, men forøvrigt er uden andre Ornamente end Lister paa Spejlet, som er af moderne Facon.

Ifølge Konstruktionskammerets Bøger er der i de 3 Aar, som forløb fra 1804 til Flaadens Tab 1807 givet kun eet Orlogsskib Hovedreparation, nemlig H. GERNERS „Fyen“ (1787); men Modellens Galionsfigur er den kronede Løve, som netop i Reglen var Galionsornament for Skibe af dette Navn (se Modellen af A. GERNERS „Fyen“ (1746)).

Endvidere havde Modellens Rejsning Gaffel og Bommesan istedenfor den ældre Mesansrue, som afskaffedes 1796—1801.

Efter det saaledes fremførte forestiller Modellen det nævnte Orlogsskib „Fyen“ (1787) saaledes, som det kom til at se

ud efter sin Hovedreparation, og har i saa Tilfælde betydelig Interesse ved at anskueliggøre, hvorledes Overgangen fra det ældre til det nyere Udstyr af Skibsskrogene over Vandet var tænkt at skulle gennemføres efterhaanden, hvis Flaaden ikke var gaaet tabt i 1807.

84. (82)

Briggen Lougen. 24,2

18 Kanoner.

Sat i Vandet paa Bodenhoffs Plads den 20de Juli 1805; udgaaet af Flaaden 1815.

Fabrikmester STIMOLT.

Dimensioner: Lang over Stævn: 93' 6".

Bred paa Tømmeret: 26'.

Dybg. agter: 11' 3".

— for: 10' 3".

Armering: 18 Stkr. 18-pundige Kanoner (korte).

Krigsbesætning: 85 Mand.

(Under den engelske Krig forøgedes Besætningen til 101 Mand).

Istedenfor de hidtil brugte Snauer, Hukkerter m. fl. indførtes Briggerne som en ny Klasse Skibe 1791.

Fabrikmester STIMOLT konstruerede de første Brigger, som nød megen Anseelse i Marinen og have spillet en smuk Rolle i vor Søkrigshistorie.

Af de STIMOLTSKE Brigger byggedes der i alt 12, og der paa-begyndtes 1, hvis Tømmer bortførtes af de Engelske.

Den første Brig var „Lougen“ (1791), som under Kapltl. C. W. JESSENS Kommando havde den bekendte Affære i Vestindien med 2 engelske Kaperfregatter den 3. Marts 1801. Denne Brig — som havde været i uafbrudt Aktivitet, siden den byggedes, deraf 1 Aar i Englændernes Hænder, medens de holdt vore Øer i Vestindien besatte, hvorved dens Vedligeholdelse formodentlig er bleven forsømt — blev kasseret allerede i 1802, da den endelig kom hjem. Samtidigt med den første „Lougen“ byggedes „Sarpen“ og „Glommen“ (1791), derefter „Nidelven“ (1792), „Lougen“ (Nr. 2) og „Delfinen“ (1805), „Merkurius“ (1806),

„Allart“ og 1 ufuldført (1807), „Samsø“, „Alsen“, „Langeland“ (1808) og endelig „Kiel“ (1809).

Foruden den ufuldførte bortførte de Engelske 7 Brigger, af hvilke 1 tilbageerobredes, som tilligemed 4 andre i 1815 afgaves til Norge. Kun 1 af de stiboltske Brigger overgik til den nye Flaade, nemlig „Samsø“, ophugget 1821. Samtidigt med ovennævnte Brigger byggede HOHLENBERG 3 lette Karronadebrigger (1801—1803), som alle tabtes under Krigen. Senere indførtes de pihlske svære Brigger, ialt 5 (1810—1815), af hvilke 2 afgaves til Norge, og endelig de schifterske, ialt 7, (1819—1842).

Modellen fremstiller „Lougen“ af 1805, som var af samme Tegning som den første „Lougen“, kun med den Forskel, at den var bleven forsynet med Straakøl og derfor laa 3" dybere. De før 1805 byggede Brigger havde Krøllen dannet af en noget anden Facon end de senere. De lette 18-pundige Kanoner vare et kraftigt Skyts for de smaa Skibe; men der klagedes over disse Kanoners Urolighed. Karakteristisk for Briggerne vare de forholdsvis meget høje Rejsninger. De havde ligeledes Bunkeaarer, som benyttedes til i stille Vejr at bringe Skibet frem med; de roedes gennem de smaa firkantede Huller, som bemærkes imellem Kanonportene.

85. (85) Model af en Kanonchalup (1805).

2 Kanoner.

Svensk Tegning.

Dimensioner: Lang over Stævn: 65' 10¹/₃".

Bred paa Tømmeret: 16' 9".

Dybgaaende: 3' 10".

Aarers Antal. 38.

Armering: 2 Stkr. 24-pundige Kanoner.

Besætning: 79 Mand.

Efterat de stiboltske Skærbaade af 1786—87 vare indførte, forefaldt den korte Krig med Sverrig 1788, hvorved det viste sig, at de danske Galejer og Skærbaade absolut stod tilbage for de nyindførte lette svenske Kanonchalupper. En i den Anledning i 1790 nedsat Kommission anbefalede Indførelsen af Kanon-

baade, og der blev derfor til Prøve bygget 3 saadanne, 1 af STIBOLT („Staværn“) og 2 af Mester J. HALKJÆR („Vardøhus“ og „Friderichsort“); „Staværn“ førte 2 Stkr. 24-pundige og de andre hver 2 Stkr. 36-pundige Kanoner. Der var imidlertid intet af disse Fartøjer, som svarede til Forventningerne; de synes at have været for svære og for tunge at manøvrere. Først den 5te Maj 1805 sættes der i Vandet en Kanonbaad af den Tegning, som i Hovedsagen blev den gældende for Fremtiden. Det var den første Kanonbaad, som officielt betegnedes „Kanonchalup“. Denne nye Type var noget lettere, og af disse Kanonbaade byggedes der 20 Stkr.; man vaklede dog noget endnu med Hensyn til Dimensionerne, som i 1808 blev bestemte til 64' 3" Længde, 14' 2½" Bredde og 3' 8" Dybg. De skulde alle kunne føre 2 Stkr. 24-pundige Kanoner, men dels af Mangel paa saadanne og dels, fordi de derved blev lettere at manøvrere, førte de under Krigen 1807—14 sjældent sværere Skyts end lange 18-pundige.

Det er denne sidste Type, der fremstilles i den her omtalte Model, som skriver sig fra Begyndelsen af det 19de Aarhundrede.

Under Krigen med England 1807—14 byggedes i Danmark 134 Kanonchalupper og i Norge 43.

86. (86) Model af en Kanonjolle (1805).

1 Kanon.

Svensk Tegning.

Dimensioner: Længde: 36' 5½".

Bredde: 9' 8".

Dybg.: 2' 3½".

Aarers Antal: 18.

Armering: 1 Stk. 24-pundig Kanon.

Besætning: 24 Mand.

Samtidig med Kanonchalupperne indførtes de mindre Kanonfartøjer, de saakaldte Kanonjoller, armerede med 1 Stk. 24-pundig eller 18-pundig Kanon; de vare, ligesom Kanonchalupperne, konstruerede efter svensk Forbillede. I de før 1807 byggede var Raperten fast sammenbygget med Baaden; efter 1808 byggedes

Kanonjollerne efter en dansk Tegning, i hvilken der blandt andet indførtes en løs Rapert, hvorved der gaves Kanonen omtrent samme Baksningsfrihed som i en almindelig Kanonport.

Modellen fremstiller en af de første Kanonjoller efter svensk Tegning fra 1805 med fast Rapert og skriver sig fra den nævnte Tid.

Under Krigen med England 1807—14 byggedes i Danmark 19 Kanonjoller og i Norge 50.

87. (87) Model af en Kanonchalup (1805). *Jærudst. / R. 4, 3*

Hvad der er anført om Model Nr. 85 gælder ogsaa om denne, som i 1895 er udført paa Modelværkstedet i den Hensigt yderligere at anskueliggøre denne Type af Kanonfartøjer, som har spillet en saa betydelig Rolle i den danske Søkrigshistorie.

88. (88) Model af en Kanonjolle (1808). *R. 4, 3*

Denne Model er ligeledes forfærdiget i 1895, for, ligesom førnævnte, af historiske Hensyn at bevare Erindringen om disse Fartøjer. Modellen er af Typen 1808 med løs Rapert.

89. (58)? Model af en Lorge.

En Lorge er et lille, fladbundet Fartøj, der i „Flaadens Leje“ bruges til at holde Forbindelse med de der oplagte Skibe, som ikke ligge ved Bolværk. Lorgen tjener til Transport af Folk og lettere Gods. De nyere Lorgere roes ikke, men hales frem og tilbage ved Hjælp af en Line.

Modellen skriver sig fra Begyndelsen af det 19de Aarhundrede eller Slutningen af det foregaaende.

90. (89) Model af Agterenden af en Gondol.

I Listen over Flaadens Fartøjer 1808 nævnes blandt de kongelige Lystbaade paa Fredensborg en Gondol; der kan næppe

være Tale om nogen anden end den her nævnte, og Modellen maa antages at skrive sig fra dennes Bygning, som uidentivl er foregaaet paa Holmen eller i Fredensborg og ved Hjælp af Holmens Haandværkere.

I Fredensborg var der i det 18de Aarhundrede og senere stationeret nogle Matroser og Baadebyggere ved de der oplagte kongelige Lystfartøjer.

91. (89) Model af et 4 Aarers Fartøj. *særligt*

Denne lille Model af en 4 Aarers Jolle med Sprydsejl skriver sig fra Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, da Fartøjerne endnu benævnedes efter Aarernes Antal, ikke som nu efter Længden i Fod. Modellen skal være forfærdiget af en Opsynsmand ved de kongelige Fartøjer paa Esrom Sø og være kommen fra Fredensborg.

92. (67) Model af et Flydebatteris Hjørne.

I 1808 byggede Pælebukkermester HALKJÆR nogle Flydebatterier. De vare bestemte til at støtte Kanonbaadene ved Forsvaret af Indløb og Fjorde i danske Farvande og i Reglen armerede med 3 Stkr. 24-pundige Kanoner, som alle vendte Munden samme Vej. De vare altid opankrede; men, forat Fortøjningerne ikke skulde blive overskudte, vistes Ankertovene gennem Midten af Flaaden under Vandet.

FREDERIK DEN SJETTE

(1808—1839).

Kaplt. J. JOHANSEN, Overinspektør til 10. December 1808, derefter Kaplt. A. SCHJETER som Inspektionsofficer til 7de August 1814, paa hvilken Dag han udnævntes til Fabrikmester.

93. (92) Fregatten Najaden (fuldt taklet og ekviperet). 36 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 26de Oktober 1811; udgaaet af Flaaden den 6te Juli 1812.

Efter HOHLENBERGS Tegning.

Dimensioner: Lang over Stævn:	143' 6".
Bred paa Tommeret:	36' 6".
Dybg. agter:	15' 10".
— for:	14' 10".
Armering: B. 26 Stkr. 18-pundige Kanoner.	
D. 10 " 8 " —	
Krigsbesætning: 336 Mand.	

„Najaden“ var den første efter 1807 byggede Fregat. Den var konstrueret efter HOHLENBERGS Tegning, dog med den Forandring, at Agterskibet ikke var saa stærkt indknebet som før og at der ligeledes var givet Spejlet en nyere Facon.

En vigtig Forbedring blev indført i „Najaden“, nemlig Sætporte paa Batteriet; hidtil havde man kun kendt Faldporte paa alle Batterier, saavel i Linieskibe som Fregatter. Sætportene vare et vigtigt Middel til at skaffe Lys og Luft ind i Skibet med,

idet man aftog Overporten, paa samme Tid som den lukkede Underport under almindelige Forhold var tilstrækkelig til at holde Batteriet tørt. Faldporte bibeholdtes dog paa Linieskibenes underste Batteri.

„Najaden“ havde ingen Galionsfigur, men kun en Krølle. Det var en mærkelig Smagsretning, at man i den korte HOHLENBERGSKE Periode aldeles forkastede dette ældgamle Skibsornament, som dog atter optoges, da SCHIFTER blev Fabrikmester, og bibeholdtes til Nutiden.

Denne smukke Fregat ødelagdes, som bekendt, ved Affæren i Lyngør Havn den 6te Juli 1812, knust af et eneste Lag fra det engelske Linieskib Dictator.

94. (92) Model af Kanonbaaden Provens Forskib.

2 Kanoner.

Sat i Vandet den 30te Juni 1812; udgaaet af Flaaden 1847.
Underkonstruktør JENS JØRGEN PIHL.

Dimensioner: Lang over Stævn: 62' 6".
Bred paa Tømmeret: 15' 7".
Dybg.: 4' 9".
Armering: 2 Stkr. 24-pundige Kanoner.
Krigsbesætning: 64 Mand.

Provens Forskib var indrettet til at give den forreste Kanon en større Skydefrihed end i en almindelig Kanonchalup, i hvilket Øjemed Stævnkanonen var anbragt i en drejende Affutage; selv med Sprydet paa Plads kunde der skydes ret forud, idet Udlæggeren hvilede paa en Galge, under hvilken Munden af Kanonen var viist gennem en Kanonport.

„Proven“ var taklet som Kutter.

Der byggedes ikke flere Kanonbaade af denne Konstruktion.

CHRISTIAN DEN OTTENDE

(1839—1848).

Fabrikmestre: A. SCHIFTER til 27de November 1846, O. SUENSON fra samme Datum.

95. (95)

Dampskibet Ægir. *R4.6*

2 Kanoner.

Sat i Vandet 1841; udgaaet af Flaaden 1871.
Bygget i England.

Dimensioner: Lang over Stævn: 140' 10".
Bred paa Klædningen: 18' 5½".
Dybg.: 5' 7".
Hestekraft: 80.

Armering: naar udrustet som Krigsskib: 2 Stkr. 18-pundige Kanoner.

„Ægir“ var bygget af Jærn; det var Flaadens første Jærns- skib og bestemt til Brug for den kongelige Familie. Det blev under Krigene benyttet som Krigsdampskib, dog mest til Transport, og var da armeret med 2 Stkr. 18-pundige 5 Skæ.s Kanoner, een for og een agter; som Kongeskib førte det kun 6 Stkr. Falkonetter paa Rælingen.

Fra 1865 og indtil det udgik af Flaaden, blev det benyttet som Opmaalingskib.

- (95) 96. Model af Fregatten Gefions Agterskib med de Forandringer, som maatte anses for at være nødvendige, hvis den skulde ombygges til Skrueskib.

Sat i Vandet paa Nyholm den 27de September 1843; udgaaet af Flaaden den 5te April 1849, da den tabtes ved Affæren i Eckernförde Fjord.

Fabrikmester SCHIFTER.

Dimensioner: Lang over Stævn: 165' 4".
 Bred paa Tømmeret: 41' 1 1/2".
 Dybg. agter: 18' 9".
 — for: 17' 7".
 Armering: B. 28 Stkr. 24-pundige Kanoner.
 D. 20 — do. —

Modellen fremstiller Agterskibet, saaledes som det var tænkt ombygget, hvis der skulde have været indsat Dampmaskine og Skrue i Skibet, hvilket formodentlig har været paatænkt.

- (98) 97. Model af Dampskibet Ophelias Midtparti (1847). *R 4,6*

Dampskibet Ophelia var en lille privat Passagerdamper, som løb mellem Kjøbenhavn og Helsingør. Den var bygget 1847.

Skibet har aldrig været indlemmet i Flaaden. Modellen fremstiller den diagonale Tømmerforbinding, som dengang var ny.

- (102) 98. Model af en amerikansk Redningsbaad, indsendt af Admiral Schifter.

- (101) 99. Model af Spejlet af en Brig paa 16 Kanoner.

FREDERIK DEN SYVENDE

(1848—1863).

Fabrikmester: O. SUENSON i hele Perioden.

- (100) 100. Orlogsskibet Dannebrog (fuldt taklet og ekviperet). *R 4,8*
 72 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 25de September 1850; udgaaet af Flaaden 1875.

Fabrikmester SCHIFTER.

Dimensioner: Lang over Stævn: 185' 9".
 Bred paa Tømmeret: 50'.
 Dybg. agter: 21' 6".
 — for: 20' 8".
 Armering: U B. 30 Stkr. 30-pundige Kanoner.
 Ø B. 30 " do.
 D. 12 " do.
 Krigsbesætning: c. 700 Mand.

„Dannebrog“ var det sidste danske Linieskib; paa dette var der atter indført fast Hytte, medens denne paa de tidligere SCHIFTERSKE Linieskibe var udeladt, hvorved disse bragtes til at føre 84 Kanoner. Skibet skulde oprindeligt have været kaldt „Dronning Caroline Amalie“.

Ved Indførelsen af pansrede Krigsskibe havde man i de store Mariner begyndt at omdanne nogle af de ældre Linieskibe til Panserfregatter, hvilket man ogsaa bestemte sig til for „Dannebrog“ Vedkommende. Den 21de Maj 1862 indsattes

det i Dokken, og den 30te November n. A. udgik det, ombygget til Panserfregat; det førte 14 Stkr. 60-pundige Fuldkuglekanoner og havde faaet indsat Maskineri paa 400 Hestes Kraft. Panser-tykkelsen var $4\frac{1}{2}$ " . Det blev saa betids færdigt, at det kunde deltage i Krigen 1864. Om det end ikke kom i Brug i nogen Affære, gjorde det dog den store Nytte, at den preussiske Flaade holdt sig fuldstændigt i Havn, efterat det havde sluttet sig til Eskadren i Østersøen.

Efterat det var udgaaet af Flaaden, aftoges Panseret, det indrettedes til Eksercer- og Kaserneskip for de indkaldte Værnepligtige og blev som saadant første Gang benyttet 1880.

Den Galionsfigur, dette Skib havde som Linieskip, er bevaret og opstillet paa Orlogsværftet.

(99) 101. Model af en holstensk Kanonchalup (1848—50). *se arsk.*

Under Krigen 1848—50 anskaffede den slesvig-holstenske Regering en mindre Afdeling Krigsfartøjer, bestaaende af nogle smaa Dampskibe og Rokanonfartøjer. Efter Freden udleveredes denne Flaadeafdeling til Danmark (1852) og indlemmedes i den danske Flaade eller bortsolgtes.

Der kom saaledes til Flaaden 11 Kanonchalupper. Den her omtalte Model fulgte med det øvrige denne Flotille tilhørende og fremstiller en af de tyske Kanonbaade, der kæmpede imod os i første slesvigske Krig.

Disse Kanonbaade vare konstruerede af en Konstruktor DREYER, der var oplært ved Konstruktionsskolen paa Holmen og var Søn af en Købmand i Altona.

(102) 102. Model af Fregatten Tordenskjolds Agterskip *2551:82*

(som Skrueskib.) *R4,5*

44 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 16de Juni 1852; udgaaet af Flaaden 1872.

Fabrikmester SCHIFTER.

Dimensioner: Lang over Stavn: 165' 4".
Bred paa Tømmeret: 42' 1".
Dybg. agter: 18' 9".
— for: 17' 7".
Armering: B. 28 Stkr. 30-pundige Kanoner.
D. 16 do. —
Krigsbesætning: 400 Mand.

Ligesom man i Udlandet i Perioden 1850—60, navnlig under Krimkrigen, indsatte Hjælpeskruer i de nyere og bedre Sejlskibe, saaledes blev det ogsaa bestemt, at den her omtalte Fregat, som var et i alle Henseender fortrinligt Skib, den sidste herhjemme byggede Sejlfregat, skulde omdannes til Skrueskib, dog uden anden Ombygning end hvad der var nødvendigt for at indsætte en mindre Hjælpemaskine paa 200 Hestes Kraft. Denne Forandring blev foretaget 1862, og samtidig dermed reduceredes Kanonantallet til 34. I Anledning af denne Ombygning blev den her omtalte Model forfærdiget.

„Tordenskjold“ var blandt andet 1870—72 udrustet paa Togt til China og Japan for at assistere ved den første Udlægning af Det store nordiske Telegrafselskabs Kabler; den førte paa denne Rejse ingen Kanoner paa Batteriet, men kun 12 Stkr. riflede 12-pundige Metalkanoner paa Dækket og havde en Besætning af 122 Mand.

Efter Hjemkomsten fra dette Togt solgtes Skibet 1872.

(103) 103. Model af en Jærntransportbaad (udført i Kobber).

Fabrikmester O. SUENSON.

Dimensioner: Længde: 82' 6".
Bredde: 17' 11 $\frac{1}{2}$ ".
Dybg.: 2' 5".
Besætning: 6 Mand.

Jærntransportbaade blev indførte i 1854; den første satte i Vandet den 18de August 1854, og Bygningen af disse Fartøjer er siden fortsat med de Forbedringer, som Tiden har medført.

Af saadanne Transportbaade er der ialt bygget 25; deraf ere (i 1895) 14 tjenstdygtige som saadanne, 5 omdannede til

Minefartøjer, 1 til Vandbaad, 1 til elektrisk Lysstation for Vagtskibet, 2 til Depotskibe og endelig 2 ophuggede.

104. Ufuldført Model af en Kanonchalup
af Baadebyggermester BONNESEN.

(103) 105. Skruefregatten Niels Juel (fuldt taklet og ekviperet).

42 Kanoner. R 4,7

Sat i Vandet paa Nyholm den 20de September 1855; udgaaet af Flaaden 1879.

Fabrikmester O. SÆNSEN.

Dimensioner: Længde ved Batteriet. 199',
Bred paa Tømmeret: 42',
Dybg. agter: 19' 6",
— for: 17' 1",
Armering: B. 30 Stkr. 30-pundige Kanoner.
D. 12 " 30 do. —
Krigsbesætning: 431 Mand.
Displacement: 70,700 Kbf.
300 Hestes Kraft.

„Niels Juel“ var det første af den Type Skrueskibe, som byggedes uden Galion og hvor den faste Stævn forløb helt ud i eet med Skægget. Efter dette byggedes „Sjælland“ (1858), „Jylland“ (1860), „Peder Skram“ (1864) samt Korvetterne Heimdal (1856) og Dagmar (1861), alle omtrent efter samme Tegning, efterat tidligere Korvetten Thor (1851) var bygget, men med Galion.

„Niels Juel“ var Kommandoskib i Slaget ved Helgoland den 9de Maj 1864.

Modellen er forfærdiget i 1894—95 i Modelværkstedet.

(105) 106 og 107. Modeller af Skruefregatten Niels Juels For- og Agterskib. R 4,5

Disse to Modeller, som ere „byggede“, ere udførte omtrent samtidig med Skibets Afløbning.

(106) 108.

Kanonbaaden Willemoes. R 5,6
2 Kanoner.

Sat i Vandet paa Nyholm den 16de Marts 1861.
Fabrikmester O. SÆNSEN.

Dimensioner: Lang over Stævn: 112' 7",
Bred paa Klædningen: 16' 6",
Dybg.: 5' 6",
Armering: 2 Stkr. 30-pundige Kanoner.
Besætning: 41 Mand.
70 Hestes Kraft.

„Willemoes“ hører til en Type Skruekanonbaade, hvoraf der byggedes 6: „Thurah“ (1857), „Schrødersee“ (1859), „Willemoes“, „Buhl“, „Marstrand“ og „Krieger“ (1861). De deltog alle i Krigen 1864; men senere, da de tabte Betydningen som Krigsfartøjer, omdannedes de tilbageværende til Opmaalingsfartøjer, og der gaves dem et Dækshus. „Thurah“ blev ophugget 1884, „Schrødersee“ solgt 1895 og „Buhl“ forliste totalt i Hornbækbugten 1874.

De ere nu kun armerede med 2 Revolverkanoner.

(105) 109. Middelspant af Panserskonnerterne Absalon og Esbern Snare.

110 og 111. Modeller af 2 malayiske Fartøjer.

(109) 112. 8 Halvmodeller af amerikanske Fartøjer.
Indsendte af Kontre-Admiral MAC DOUGALL.

- (109) 113. Halvmodel af Skruefregatten Peder Skram,
som paa Stabelen ombyggedes til Panserfregat (1864).
- (109) 114. Halvmodel af Skruefregatten Jylland (1860).
- (108) 115. Halvmodel af Skruekorvetten Heimdal (1856).
- (109) 116 og 117. Halvmodeller af Skruekorvetten Dagmar
(1861).

CHRISTIAN DEN NIENDE

(Fra 1863).

Fabrikmester: OTTO SUENSON til 8de Juni 1868. NICOLAJ ELIAS
TUXEN, Direktør for Skibbyggeriet fra 8de Juni 1868 til 27de
Marts 1883, KNUD CHRISTIAN JULIUS NIELSEN, Direktør fra 27de
Marts 1883 til 18de Januar 1895, og JEAN CHARLES TUXEN, Di-
rektør fra 18de Januar 1895.

- (109) 118. Panserbatteriet Lindormens Agterskib. *savet.*

Sat i Vandet paa Nyholm den 8de August 1868.
Konstruktør KILDENTOFT under Direktør N. E. TUXEN.

Dimensioner: Længde: 212'.
Bredde: 38'.
Dybg. agter: 14'.
— for: 13' 5".
Største Pansertykkelse 5^{inch}; paa Taarnet 5¹/₂^{inch}.
Armering: 2 Stkr. 9" 254 Cl. FK.
4 " 3" 10 " BK.
4 Revolverkanoner.
1 Stk. 11 ^c/_m Mitrailløse.
Krigsbesætning: 165 Mand.
Displacement: 2080 Tons.
Indiceret Hestekraft: 1500.

„Lindormen“ var det første i Danmark byggede Panserskib.
Det har eet, omdrejende Taarn.

(110) 119. Panserskibet Odins Midtparti. *R 6,3*

Sat i Vandet paa Nyholm den 12te December 1872.
Direktør N. E. TUXEN.

Dimensioner: Længde: 234',
Bredde: 47',
Dybg. agter: 15' 6",
— for: 14' 6".
Største Pansertykkelse paa Kasematten 8 inch.
Armering: 4 Stkr. 10" 376 Ct. F.K.
4 " 87^m/_m H.K. 1/24.
6 " Revolverkanoner.
2 " 10^m/_m Mitrailloser.
1 Stk. 60^c/_m Spejlprojektor.
Krigsbesætning: 263 Mand.
Displacement: 3090 Tons.
Indiceret Hestekraft: 2300.

„Odin“ er et Kasematskib.

(113) 120. Huldampskibet Dannebrog (Halvmodel).

Sat i Vandet paa BURMEISTER og WAINS Maskin- og Skibs-
byggeri paa Revshaleøen den 6te Oktober 1879.
Konstruktionskontoret.

Dimensioner: Længde: 193',
Bredde: 26',
Dybg. agter: 9',
— for: 9'.
Armering: 4 Stkr. 3" 6 Ct. F.K.
Displacement: 770 Tons.
Indiceret Hestekraft: 1100.

Skibet er bestemt udelukkende til Brug for Hans Majestæt
Kongen og den kongelige Familie.

(113) 121. *Torpedoskib* Panserskibet Tordenskjold (taklet og ekviperet). *R 5,4*

Sat i Vandet paa Nyholm den 30te September 1880.
Direktør K. NIELSEN.

Dimensioner: Længde: 216',
Bredde: 42',
Dybg. agter: 15' 3",
— for: 14' 3".
Største Pansertykkelse: Dækket: 3³/₄ inch.
Taarn: 8 "
Armering: 1 Stk. 14" 1040 Ct. B.K.
4 " 5" 28 " "
6 " Revolverkanoner.
2 " 8^m/_m Mitrailloser.
1 " 15" Undervands Torpedo-Udskydnings-
apparat.
3 " 14" Torpedokanoner.
2 Stkr. 60^c/_m Spejlprojektorer.
Besætning: 227 Mand.
Displacement: 2430 Tons.
Indiceret Hestekraft: 2600.

Skibet har den store Kanon anbragt som Stævnkanon i et
fast Taarn. Fra dets Nybygning vare tvende 2den Klasses
Torpedobaade installerede paa Dækket, hvilke senere ere bort-
faldne. I de første Aar efter Afløbningen benævnedes Skibet
„Torpedoskib“, men senere, ved Indførelsen af en ny Benævnelse
af Flaadens Skibe, „Panserskib“.

(115) 122. Krydserfregatten Fyen (fuldt taklet og ekviperet). *R 5,1*

Sat i Vandet paa Nyholm den 27de September 1882.
Direktør K. NIELSEN.

Dimensioner: Lang over Stævn: 220',
Bred paa Klædningen: 44',
Dybg. agter: 19',
— for: 16'.

Armering: B. 14 Stkr. 6" 70 Ct. B K.
 D. 4 " 6" 95 " "
 6 " Revolverkanoner.
 1 " 37^m/_m H K.
 2 " 14" Stævnapparater til Torpedo-
 udskydning.
 2 Stkr. 30^c/_m Spejlprojektorer.
 Krigsbemanning: 416 Mand.
 Displacement: 2580 Tons.
 Indiceret Hestekraft: 2600.

Skibet er bygget af Staal, fuldrigget og saaledes fuldstændig
 Sejlskib. I 1895 blev Rejsningen reduceret og Skibet givet Bark-
 rigning.

(116) 123. Kanonbaaden Grønsund (fuldt taklet og ekviperet).

Sat i Vandet paa Nyholm den 18de April 1883.
 Direktør J. C. TUXEN.

Dimensioner: Længde: 116'.
 Bredde: 20'.
 Dybg. agter: 7'.
 — for: 6'.
 Armering: 2 Stkr. 57^m/_m H K.
 2 " Revolverkanoner.
 Bemanning: 48 Mand.
 Displacement: 215 Tons.
 Indiceret Hestekraft: 400.

„Grønsund“ er apteret som Kommandoskib for en Eskadre.
 Efter samme Tegning er tillige „Guldborgsund“ bygget 1884.

(118) 124. Krydserkorvetten Valkyrien (fuldt taklet og
 ekviperet.) R5,3

Sat i Vandet paa Nyholm den 8de September 1888.
 Direktør K. NIELSEN.

Dimensioner: Længde: 259'.
 Bredde: 42'.
 Dybg. agter: 17' 3".
 — for: 16' 3".
 Panserdækkets Tykkelse: 2¹/₂ inch.
 Armering: 2 Stkr. 8" 270 Ct. B K.
 6 " 6" 95 " B K. M. 1888.
 4 " 57^m/_m H K.
 8 " Revolverkanoner.
 2 " 8^m/_m Mitrailøser.
 2 " 15" Stævntorpedoapparater for.
 1 " 15" — agter.
 2 " 15" Torpedokanoner.
 4 Stkr. 45^c/_m Spejlprojektorer.
 Bemanning: 305 Mand.
 Displacement: 2900 Tons.
 Indiceret Hestekraft: 5400.

„Valkyrien“ er en af Krigsskibenes nyeste Typer.

(114) 125. Model af en dansk Redningsbaad. 3, C. 4

Konstrueret 1882 af Baadebyggermester ved Orlogsværftet
 C. F. J. FRØRUP.

Denne Model, som er forfærdiget i Anledning af Industri-
 udstillingen i Kjøbenhavn 1888, fremstiller den Type af Rednings-
 baade, som nu efterhaanden er indført overalt i Danmark.

Af disse Redningsbaade er der ogsaa paa Orlogsværftet
 bygget nogle til Udlandet.

(112) 126. Model af en Dampbaad, indrettet til Udskydning af
 Stangtorpedoer (Projekt). R5,7

(114) 127. Model af en collapsing Baad af Sejldug.

II.

Modeller af Spejl- og Galionsornamenter
samt andre Skibssirater.

128. Galionsornament til Orlogsskibet Laaland (1711).
129. — - — Nordstjernen (1715).
130. — - — Slesvig (1725).
131. — - — Oldenborg (1732) (kaldtes
fra 1736 „Ditmarsken“).
132. Galionsornament til Orlogsskibet Fyen (1736).
133. — - — Dannebrog (1739).
134. — - — Jylland (1739).
135. Spejlornament - samme (1739).
136. Galionsornament - — Elefanten (1741).
137. Spejlornament - — samme (1741).
138. Galionsornament - Fregatten Christiansø (1741).
139. Spejlornament - Orlogsskibet Trekroner (1742).
140. — - — Wenden (1742).
141. Galionsornament - Fregatten Christiansborg (1746).
142. — - Orlogsskibet Fredericus Quintus (1753).
(Denne Galionsfigur har været anbragt paa Skibet).
143. Galionsornament til samme (1753). (Denne Galionsfigur
skal være af WIEDEWELT, men blev ikke benyttet
til Skibet).
144. Galionsornament til Fregatten Vildmanden (1754).
145. — - Orlogsskibet Prins Frederik (1761).
146. — - — Øresund (1766) (kaldtes
indtil 1772 „Caroline Mathilde“).
147. Galionsornament til Fregatten Perlen (1773).
148. — - — Christiania (1774).
149. Spejlornament - Orlogsskibet Christian den Syvende
(1803).

150. Galionsornament til Orlogsskibet Phoenix (1810).
 151. — - Fregatten Fylla (1816).
 152. — - Briggen St. Croix (1819).
 153. — - Fregatten Freja (1819).
 154. — - Korvetten Najaden (1820).
 155. — - Fregatten Rota (1822).
 156. — - Orlogsskibet Dronning Maria (1824).
 157. — - Korvetten Fortuna (1825).
 158. — - Fregatten Havfruen (1825).
 159. — - Korvetten Flora (1826).
 160. — - Briggen St. Thomas (1827).
 161. — - Orlogsskibet Valdemar (1828).
 162. — - Fregatten Bellona (1830), (udført efter
 Tegning af ECKERSBERG).
 163. Galionsornament til Orlogsskibet Frederik den Sjette (1831).
 164. Galionsornament til Korvetten Galathea (1831).
 165. — - Orlogsskibet Skjold (1833).
 166. — - Briggen Mercurius (1837).
 167. — - Orlogsskibet Christian den Ottende
 (1840).
 168. Galionsornament til Fregatten Thetis (1840).
 169. — - Briggen Ørnen (1842).
 170. Galionsornament til Korvetten Valkyrien (1846).
 171. — - — Saga (1848).
 172. — - Hjuldampskibet Holger Danske (1849).
 173. Galionsornament til Orlogsskibet Dannebrog (1850).
 174. — - Korvetten Thor (1851).
 175. — - Fregatten Tordenskjold (1852).
 176. — - Korvetten Najaden (1853).
 177. — - — Hejmdal (1856).
 178. — - Fregatten Jylland (1860).
 179. — - Korvetten Dagmar (1861).

III.

Modeller af Maskiner og mekaniske Indretninger,
 Skibsinventar, m. m.

(132) 180. Model af Mastekranen, som stod paa
Gammelholm.

I gammel Tid, før man begyndte at bygge faste Kraner paa Land til Ind- og Udtagelse af Master og andre tunge Genstande i Skibene, benyttede man i dette Øjemed et udrangeret Orlogsskib, idet Kranen rejstes agter, hældende ud over det høje Agterspejl. Det første, der nævnes, er det i Kjøgebugt erobrede svenske Orlogsskib Dragen, som var Kranskib fra 1702—1708; derefter Orlogsskibet Gl. Elefant fra 1708. Siden nævnes ingen flere, og den faste Kran paa Gammelholm er formodentlig derefter opført i den første Halvdel af det 18de Aarhundrede. I 1715 omtales der, at en Kran paa Gammelholm skulde nedtages som brøstfældig; men der maa forudsættes, at en ny saa igen er bleven opsat.

Gammelholms Kran stod paa Baadebyggerpladsen ved den nordlige Side af Indløbet til den saakaldte Banegrav, der løb langs med Reberbanen sønden for Chalupskurene. Den blev nedreven i den sidste Fjerdedel af forrige Aarhundrede — Aaret vides ikke bestemt; den stod endnu i 1761; men i 1792 eksisterede den ikke mere.

44 (132) 181. Model af Mastekranen paa Nyholm.

Denne store og anselige Kran, en monumental Bygning, som endnu staar paa Nyholm, og som tilligemed den karakteristiske Hovedvagtsbygning giver Orlogsværftet, set fra Søen, dets ejendommelige Præg, er nu ophørt at benyttes som Kran, men bliver vedligeholdt som Sømærke og vil saaledes

endnu længe, kunne bevares som en Erindring om en Tid, da Anvendelse af Jærn til den Slags mekaniske Indretninger var ukendt.

Opførelsen af denne Kran blev under CHRISTIAN DEN SIETTES Regering besluttet efter Indstilling af Grev DANNESKJOLD SAMSØE, og Tegningen blev approberet i August 1746, altsaa i samme Maaned som Kongen døde, saaledes at Bygningen først fandt Sted under FREDERIK DEN FEMTE. Kranen blev færdig i September 1748. Den 13de Juli 1747 blev den foreløbig prøvet med en Vægt af 21000 $\mathcal{L}$, udenat den gav sig. Den 21de Juli s. A. prøvedes den med et Hjul til den store Muddermaskine Nr. 2, hvilket vejede 46000 $\mathcal{L}$, hvorefter det tillodes, at dette ved Hjælp af Kranen indsattes i Maskinen. Kranbygningen opførtes af Murmester PHILIP LANGE.

(133¹). 182. En Kran fra Midten af det 18de Aarhundrede. ^{svt.}
^{saarudst}

(134) 183. En omdrejelig Kran, ligeledes fra det 18de Aarhundrede.

(134) 184. Ankerkranprammen Nr. 1 (1823). 3, A. 2

En Ankerkranpram var hvad vi nu vilde kalde en flydende Kran; den benyttedes til at føre Ankrene til de Skibe, som ekviperedes, og hænge dem paa Plads, ligesom den ogsaa anvendtes ved Tilrustningen af Skibe, d. v. s. naar man i dem skulde indsætte Kanoner og Raperter.

(135) 185. Model af Bedingen Nr. 1 paa Nyholm. 2, 3 2682:82

Denne Beding er endnu Orlogsværftets Hovedbeding. Den er oprindeligt anlagt til det første paa Nyholm byggede Orlogsskib Dannebrog, som blev sat i Vandet den 6te Oktober 1692, men senere mangfoldige Gange repareret og ombygget. Den er opført paa det højeste Punkt af Holmen og, som det maa an-

tages, paa den lille Del af Revshalen, som oprindeligt med daglig Vande var tør, altsaa bygget paa naturlig og ikke, som hele det øvrige Orlogsværft, paa opfyldt Grund. Ved Affald fra Skibbyggeriet — saasom Sav- og Huggespaaner — er dog Terrænet i Tidens Løb blevet meget forhøjet. Ved en Ombygning af Bedingen i Slutningen af forrige Aarhundrede klages der saaledes over Vanskeligheden ved at ramme Pæle ned i Grunden, fordi denne i en Dybde af flere Fod bestod af et svampet, tørveagtigt Jordsmon, der havde dannet sig af den Masse Træaffald, som i Tidens Løb var bleven ophobet der.

Modellen nævnes 1796 og maa saaledes skrive sig fra den Ombygning, som fandt Sted mellem 1780 og 90.

(135) 186. Model af et Parti af en Beding.

(135) 187. Model af en Ophalingsbeding, som skal skrive sig fra Amerika og indkom til Samlingen 1828.

(136) 188. Model af Ophalingsbedingen paa Nyholm, anlagt 1870—72.

(137) 189. Model af en Trampemaskine (før 1751).

(138) 190. Model af en Flaademølle.

? (138) 191. Model af en Søbagge (1835).

De tre sidstnævnte Modeller fremstille det Materiel, man tidligere benyttede til Opmudring af og Uddybning i Flaadelejet samt Kjøbenhavns Havn, hvilket Alt i sin Tid besørgedes af Marinen.

Trampemaskinen er den ældste Form for en Muddermaskine; saadanne omtales allerede i det 16de Aarhundrede. Bevægkraften var her et stort Hjul, som traadtes af Mennesker. Dette

Arbejde udførtes af Bremerholms Fanger. Da Slaveriet paa Holmen blev ophævet 1739, var det ikke muligt at formaa frie Arbejdere til at træde Hjulet; saadant stod for Folkebevidstheden som „nærligt Arbejde“. Man greb da til at kommandere de hvervede Soldater dertil; men ogsaa dette maatte opgives. Imidlertid synes denne Folkestemning i Aarenes Løb at have tabt sig; der indrettedes Muddermaskiner, som kunde bevæges ved Hestekraft (Søbaggen), og derved løstes Spørgsmaalet paa tilfredsstillende Maade.

- (151) 192. Model af en Maskine til dermed at blødgøre Planker ved Vanddampe („Svedekiste“).

Modellen skriver sig fra sidste Halvdel af det 18de Aarhundrede og er omtrent af samme Konstruktion som den, der indtil den nyeste Tid benyttedes paa Orlogsværftet.

- (140) 193. Model af en Rambuk fra samme Tidsrum. 2,3

- (140) 194. Model af en Saksebuk fra samme Tidsrum.

- (150) 195. Model af en Karduskiste til et 70 Kanonskib, 1760—80.

- (148) 196. Model af en aaben, muret Kabys. 2,5 2,3

Disse Kabysser opmuredes i Lasten og benyttedes indtil 1731, da de flyttedes op paa øverste Batteri under Bakken og forfærdiges af Jærn. Først benyttede man en fransk Konstruktion af SENGLIER; derefter (1736) indførtes almindeligt i Orlogsskibene en Jærnkabys efter Fabrikmester THURAHNS Tegning.

- (149) 197. Model af en Jærnkabys fra det 18de Aarhundrede, udført i Kobber. 2,5 2,3 2730:82

Er muligt den thurahske Jærnkabys.

- (149) 198. Model af en Ovn til et Marinehospital, konstrueret af en Dr. Barton.

Modellens Oprindelse ukendt.

- (151) 199. Model af en Maskine til dermed at nedsænke Master i Mastegraven.

„Synkemaskinen“, som den kaldtes, er konstrueret af HENRIK GERNER og var bestemt til at fyldes med Sten, forat man dermed kunde nedtvinge Masterne under Vandet; senere fandt man paa at fylde Maskinen med Vand, som man, naar der skulde optages Master af Graven lod løbe ud af et Hul i Bunden; denne Metode sparede baade Tid og Arbejde.

I en vis Periode i det 18de Aarhundrede blev Masterne udtagne af Skibene i Oplaget og nedlagte i Vand for derved bedre at bevares. Til dette Øjemed indrettedes den lille Mastegrav paa det sydvestlige Hjørne af Christiansholm, hvor Opmudringsvæsenet senere havde sin Oplagsplads.

- (154) 200. Model af en Sprojte fra det 18de Aarhundrede. 2,3

- (149) 201. Model af Pomper, indleverede af Uhrmager Stender. Tiden ukendt. 2,5 2,3 2683:1982

- (152) 202. Model af en Maskine til at udskære Takkeladsblokke.

Fra Begyndelsen af det 19de Aarhundrede.

(154) 203. Model af den saakaldte kunstige Klippes Overende. 2, B. 3

Hensigten med dette Apparat, forfærdiget af svært Tømmer med Jærnsplader, var, at man paa en nem Maade skulde kunne forsænke et Indløb saaledes, at Bunden paa fjendtlige Skibe, som forsøgte at trænge ind, kunde beskadiges og Apparatet bekvemt fjærges igen, naar Anledningen til dets Udlæggelse var bortfalden.

Om Apparatet har været benyttet, vides ikke; i 1806 nævnes det som nyt.

(147) 204. Model af Rattet til Fregatten Najaden (1796).

(147) 205. Model af et cylindrisk Rat. 1, O. 3

(147) 206. Model af et Storspil til et Orlogsskib (1790—1800).

(148) 207. Model af Storspillet med Spilring og Paller til Fregatten Hvide Ørn (1798).

? (147) 208. Model af Spillet til Skonnerten Ørnen (1800).

(143) 209. Model af en Stormast med Stænger, Mærs og Salinger til et 70 Kanonskib.

(145) 210. Modeller af 2 Mærs. 2, A. 3

(145) 211. Model af en rigget Mast („Thor's Stormast 1851). *særligt*? (144) 212. Modeller af sammenlagte Master. *særligt*

Da det blev vanskeligt at skaffe Mastetræer af svære Dimensioner, indførtes der Master af sammenlagt Træ; Fregatten

Bornholm var den første, som paa sit Togt i 1781, hvor den udholdt en svær Storm i Atlanterhavet paa Vestkysten af Irland, havde en sammenlagt Stormast.

? (144) 213. Model af en sammenlagt Mast. *særligt*(144) 214. Model af en paa engelsk Maade sammenlagt Mast. *særligt*(144) 215. Model af en af almindelige Bjælker sammenlagt Mast (svensk Konstruktion). *særligt*

(149) 216. Model af en Kanon med Rapert og Slæde.

Holstensk Skibskanon fra Krigen 1848—50.

(150) 217. Model af en Kanon uden Rapert fra samme Tid. 2, B. 3

(147) 218. Model af Guirings Styreapparat.

(154) 219. Model af en Landgangsbro.

(154) 220. Model af et Feltbord. 2, B. 4

En lignende Konstruktion bruges endnu ombord i Krigsskibene; naar det ikke benyttes er det til at skille ad og bortstuve.

(146) 221. Model af et Ror til et Orlogsskib efter „Dronning Marias“ Tegning (1824).

Modellen forfærdiget 1852.

(155) 222. Modeller af Fyrtaarne, udførte i Blik.

Christiansø Fyrtaarn i ældre og nyere Tid.

- (140) 223. Model af et Spantesystem med Aabning og Luftsæk.

Indsendt 1830 af Skibbygmester CASPERSEN.

- (146) 224. Model af et Ror.

Viser et af Kaptajn i den engelske Marine SHAW opfundet Rorbeslag med løse Tapper.

- (145) 225. Model af et Ror med ombojet Kop.

Indsendt af Fabrikmester SCHIFTER; anvendt første Gang 1833 i Briggen St. Jan.

- (141) 226. Model af en sammenlagt Bundstok.

Indsendt af Skibbygmester CASPERSEN.

- (142) 227. Model af Langs sammenlagte Bundstok af Mahogny.
særligt.

- (142) 228. Model af en sammenlagt Bundstok.

Indsendt af Skibbygmester FUNCH.

- (153) 229. Model af en Maskine til at skære Pokkenholts Skiver med.

Indsendt af Drejermester SVENDSEN.

- (153) 230. Model af en Maskine til at dreje cylindriske og koniske Sager med.

Indsendt af Drejermester SVENDSEN.

- (136) 231. Model af en østerrigsk Flydedok.

232. (136) Model af en Flydedok.

Konstrueret af Baadebyggermester BONNESEN. (Projekt).

- (152) 233. Model af et Kulsejl.

Indsendt af Kommandør GANDIL.

De nu saa almindelig brugte Kulsejl, enten af Sejldug eller Jærnblik, ere en dansk Opfindelse fra det 18de Aarhundrede. De optoges af den engelske Marine, hvor de allerede 1740 vare almindelig indførte.

- (150) 234. 3 Modeller af „porterske“ Ankere med bevægelig Flig. 6, 5 (2. til)

- (143) 235. 21 Stkr. Modeller af enkelte Skibsdele, m. m.

Indsendte af Skibbygmester FUNCH.

- (145) 236. 121 Stkr. Prover af Træsorter.

Kjøbte i Underfabrikmester GROVES Dødsbo.

- (143) 237. 8 Stkr. Prover af Træsorter.

Indsendte af Fabrikmester SCHIFTER.

- (157) 238. Modeller af Vagere fra Midten af det 19de Aarhundrede.

- (145) 239. Model af Panserbatteriet Rolf Krakes Fokkemast med paalasket Top.

- (153) 240. Model af en Maskine til dermed at lokke Huller i
Kobberplader til Skibes Forhudning.

Konstrueret af Baadebyggermester BONNESEN.

- (143) 241. Model af et Skod til et Dæksruf (1850).

- 3,7 (150) 242. Model af et Anker fra det 18de Aarhundrede.

Ankeret indrettet med Ring til Tov.

- (151) 243. Model af et Anker med een Flig til Brug ved 6,5
Varpning og Fortøjning.

- 3,11 (151) 244. Modeller af 2 Ankere fra Midten af det 19de
Aarhundrede.

Ankrene ere indrettede med Bøjle til Jærnkætting.

- 2 3,11 245. Modeller af 2 Ankere fra Slutningen af det 19de
Aarhundrede.

- (155) 246. Model til et Apparat af J. I. Thornycroft til dermed
at formindske et Skibs Rulling i Søen (1892).

IV.

Forskellige Genstande, som af historiske Hensyn
ere optagne i Samlingen.

247. Statue af Kong Christian den Fjerde.

248. Buste af Kong Christian den Ottende.

249. Buste af Kong Frederik den Syvende.

I første Halvdel af det 19de Aarhundrede ere ovennævnte Træarbejder forfærdigede i Orlogsværftets Billedhuggerværksted.

250. Buste af Søetatens Fabrikmester, Kommandør-kaptajn Henrik Gerner (f. $\frac{1}{6}$ 1742, † $\frac{27}{12}$ 1787).

I Aaret 1834 modtog Konstruktionskammeret som Gave fra Kaptajn MALTHE CONRAD MYHLENSTETH, Kommandant i Nyboder, ovennævnte Buste i Gips. Denne findes nu opstillet i Konstruktionskontorets Bygning, medens den her i Modelsamlingen anbragte er en Afstøbning, som toges 1866 for at sendes til Udstillingen i Stockholm s. A.

Busten er signeret „WILLERUP, Kjøbenhavn 1788“.

FRIDERICH CHRISTIAN WILLERUP blev født i Kjøbenhavn den 5te Februar 1742 og den 26de Maj 1750 antagen i Marinens Tjeneste som Dreng. I Haandværksstokkens Mandtalsbog for 1788 staar han anført som Billedhuggermester (i gammel Tid benævnedes Holmens Billedskærere „Billedhuggere“, og man talte om „Billedhuggerarbejde“ i samme Betydning som nutil dags om „Billedskærerarbejde“).

WILLERUP beklædte denne Stilling indtil den 1ste Februar 1816, da han ved Ophævelsen af Billedhuggermesterembedet ved Holmen afskedigedes med Pension. Han døde den 7de Maj 1819.

WILLERUP var Kunstner og har paa Kunstakademiet modtaget sin Uddannelse som saadan. Han var Elev af WIEDEWELT, og i Tiden fra 1761—67 vandt han ikke alene begge Sølvmedailler, hver to Gange, men ogsaa baade den store og den lille Guldmedaille.

Han var tillige Hofbilledhuggermester og Stukkør.

251. Et Stykke af Kolen til et Krigsskib.

Dette Stykke hidrører fra Vragfundet ved Æbeltoft 1893, hvorved der, foruden en Kanon fra CHRISTIAN DEN FJERDES Tid, fremkom endel Vragstykker af nogle danske Krigsskibe, som i Aaret 1659, ved et Angreb af en i svensk Tjeneste værende Engländer, Kaptajn Cox, blev ødelagte paa Æbeltoft Vig.

252. Et Tinfad, opfisket fra Vraget af Iver Hvitfeldts „Dannebroge“, som sprang i Luften under Kampen i Kjøgebugt den 4de Oktober 1710.

Fadet er fundet samtidig med de Kanoner, som blev anvendte til Hvitfeldtsmonumentet paa Langelinie.

253. 2 Sølvkalke, som i det 18de Aarhundrede have været benyttede om Bord i Flaadens Skibe.

I det 17de og 18de Aarhundrede var der ansat et ikke ringe Antal Gejstlige paa Flaaden; der nævnes saaledes i Aaret 1709 42 Skibspræster. Som Følge heraf kunde alle kirkelige Handlinger foretages om Bord, saaledes ogsaa Uddelingen af Sakramentet. Hertil benyttedes før 1716 Kalk og Disk af Tin, men efter Forslag af Biskop WORM blev det ved en kongelig Ordre af 2den Marts 1716 bestemt at de fremtidig skulle forfærdiges af Sølv.

Disse Sølvgenstande have siden den Tid været opbevarede i Hovedmagasinet paa Orlogsværftet, indtil de i Aaret 1894 stilledes til Disposition for Kultusministeriet, der bemyndigedes

til at skænke dem til saadanne nye Kirker, som savnede Midler til Anskaffelse af et passende Alterudstyr. Herfra undtoges de to Sæt, som nu opbevares i Modelsamlingen.

Den ene af Kalkene bærer Aarstallet 1713.

254. Baadsmandspibe med Kæde samt 12 Hatteskilte alt af Sølv.

Disse Sølvsager have været benyttede af Kvarleermesteren og Chaluproerne paa „Admiralitetschaluppen“, det Fartøj, som forhen ved højtidelige Lejligheder var stillet til Disposition for de Deputerede i Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet. Paa Kæden er anbragt en Plade, der — ligesom Hatteskiltene — bærer de samme Insignier, som det gamle Kollegiums Segl: et kronet Anker med 3 Løver over Læggen.

255. Stykke af en Kobber-Forhudningsplade med et Metalspiger fra Korvetten Diana (1818).

Dette Stykke Kobberplade, som har udgjort endel af Korvettens Forhudning i Bunden, er, derved at Skibet under sit Ophold paa den vestindiske Station (1821—22) stødte paa et Rev, sammentrykket paa en mærkelig Maade.

256. Planmodel af Fæstningen Christiansø.

Denne i Relief udførte Model har været anbragt over en Dør i den ved Gammelholms Fraflytning nedbrudte Admiralitetsbygning, som var opført 1746. Modellen skriver sig fra Midten af det 18de Aarhundrede, men siges ikke at være i fuld Overensstemmelse med de virkelige Forhold, idet flere af de antydede Bygninger menes ikke at have været opførte paa Christiansø (anlagt 1684, nedlagt 1855).

257. En Skibsklokke.

Denne har været anbragt om Bord i Linieskibet „Christian den Ottende“ (1840), som sprang i Luften ved Affæren i Eckernfærdefjord den 5te April 1849.

258. 4 Stykker Ruder til Kahytvinduer, som have hort til det ophuggede Kongedampskib Slesvig (1845).

I Glasset have forskellige Medlemmer af den kongelige Familie, under deres Ophold om Bord, naar de have rejst med dette Skib, indridset deres Navne.

259. Silkesløjfer i de østerrigske Farver.

Disse Baandsløjfer have været fæstede paa Blomsterkranse, som af Officererne fra en østerrigsk Eskadre, der i 1890 gæstede Kjøbenhavn, nedlagdes paa Nyboders-Monumentet for Sejrherrn fra Kampen ved Helgoland, Vice-Admiral E. SUENSON.

260. Broncemedaille fra Udstillingen i London 1862.

261. Solvmedaille med Diplom fra Udstillingen i Stockholm 1866.

262. Broncemedaille med Diplom fra Udstillingen i Paris 1867.

263. Æresdiplom fra Udstillingen i Havre 1887.

V.

Malerier, Tegninger og Fotografier.

Paa Elben fandtes der i ældre Tid stationeret en mindre Flaadeafdeling, som var underlagt den i Glückstadt oprettede Ekvipage. Orlogsskibene vare for dybtgaaende til at kunne benyttes i det grundede Flodfarvand og almindelige Fregatter for let armerede til at gøre virksom Nytte ved den Art af Krigsoperationer, som kunde tænkes at forefalde der. Opgaven var derfor at tilvejebringe et Krigsfartøj, der førte lige saa svært Skyts som Orlogsskibene, men som kun havde et lidet Dybgaaende. Nødvendigheden af at bringe svært Artilleri frem paa Elben førte til Bygningen af „STORMARN“, som var af ganske særlig Konstruktion.

Tegningen er signeret „ALTONA“, og det anføres, at Skibet er bygget i Neumühlen 1703. Længden var 122', Bredden 37', Dybgaaendet agter 9' og for 7' 6", Midtporten 3' 8" over Vandet. Besætningen bestod af 297 Mand.

Uagtet dette Skib kaldtes Fregat, havde det to lukkede Batterier, men kun 8 à 9 Porte i hvert Lag; det førte paa underste Batteri 18 Stkr. 24pundige, paa øverste 18 Stkr. 12pundige og paa Dækket 6 Stkr. 4pundige Kanoner, altsaa lige saa svært Skyts som Datidens 70 Kanonskibe; men, medens disse laa en Snes Fod i Vandet, var „STORMARNs“ største Dybgaaende kun 9'. Det var fladbundet og har været et Slags Skytskib, men dog en bedre Sejler end et saadant, idet det var taklet som Orlogsskib.

„STORMARN“ med flere mindre Krigsfartøjer benyttedes til at støtte Hærens Operationer i Krigen 1710—20; men, da det ikke blev vedligeholdt paa fyldestgørende Maade, forfaldt det, og allerede i 1722 udgik det af Flaaden.

Den her omtalte Tegning har sin Interesse ved at antyde Installationen for Kampagnelanterne.

Iøvrigt synes Bygningen af „Stormarn“ at have været et Forsøg, som ikke er faldet helt tilfredsstillende ud; der byggedes ikke flere Fregatter af denne Konstruktion; desuden fremkom Judichærs fortrinlige Skytskibe kort efter.

Et Orlogsskib fra samme Tid, nemlig „Ditmarsken“ paa 50 Kanoner (1704—1728), har — ligesom „Stormarn“ — været bestemt til at operere paa grundt Vand. Medens Flaadens andre 50 Kanonskibe kun førte 18pundige Kanoner paa underste Batteri, var „Ditmarsken“ armeret med 24pundige og fladbundet.

Efter Freden 1720 byggedes der ikke flere særlig for Elbfarvandet konstruerede Skibe, indtil de smaa HOHLENBERGSKE Elbfregatter fremkom (1800). Hensigten med disse var — ligesom med „Stormarn“ — at kunne bringe 24pundige Kanoner i Ilden paa nævnte Flod.

265. Fregatten Blaa Hejren (1734).

Dette Skib er foran omtalt (Nr. 28). Denne her nævnte meget omhyggelig udførte Tegning anskueliggør imidlertid i langt højere Grad, end den kun i Spanter og Senter forfærdigede Model, Udseendet, ikke alene af dette Skib, men i det Hele taget af Datidens smaa Fregatter. „Blaa Hejren“ har tildels haft aabent Dæk, hvilket ses af, at Bastingagens ringe Højde midtskibs ikke har tilladt Anbringelse af Faldporte; men de Kanonporte, som ikke vare under Skanse og Bak, har man maattet indrette til at lukke fra Siderne med Fløje.

Den her omtalte Tegning oplyser os endvidere om, at de cirkelrunde Mærs benyttedes endnu i 1734. Det maa dog antages, at „Blaa Hejren“ har været et af de sidste paa denne gammeldags Maade taklede Skibe; thi i Aaret 1737 approberedes et nyt Reglement for Krigsskibenes Takling, efterat en Kommission et Par Aar tidligere havde faaet det Hverv at udarbejde Forslag til et saadant, og det er sandsynligt, at de runde Mærs ved Indførelsen af dette Reglement ere blevne af-

skaffede. Det vides med Sikkerhed, at i Aaret 1740 blev Mærsene forfærdigede paa den Maade, som nutildags bruges, nemlig afskaarne paa Agterkant.

„Blaa Hejren“ har gjort mangfoldige Krydstogter, ja, endogsaa foretaget 2 Rejser til Grønland (1736 og 1737); det kan vistnok formodes, at denne meget benyttede Krydser tidligt har faaet sine Rejsninger forandret efter mere moderne Principper. Før dens anden Rejse til Grønland gaves der Ordre til, at den skulde prøves i Sejlads; — da der paa tidligere Togter maa have været rig Lejlighed til saadan Prøve, har der vistnok været særlige Grunde for Udstedelsen af denne Ordre, Grunde, som kunne sættes i Forbindelse med den i 1737 indførte forandrede Maade at takle Krigsskibene paa.

Som tidligere omtalt, købtes Skibet af Rentekammeret for at benyttes ved de vestindiske Øer.

Den lysegule Farve paa endel af Skroget antyder de Steder, hvor dette har været harpikset, den brune Farve dem, hvor Labsalving med Tjære har været anvendt; hvorvidt Skægget virkelig har haft den blaa Farve, som Tegningen udviser, eller om denne Farve har været fri Fantasi af Tegneren, kan ikke oplyses nu.

266. Tegning af Dokken paa Christianshavn, i hvilken Tredækkeren Christianus Sextus ses indsat.

Denne Tegning er udført af Underkonstruktionsassistent PETER CHRISTIAN GAASER, der i 1835 ansattes som Skibsmaaler i Kjøbenhavn; den maa skrive sig fra Tidsrummet 1820—30.

BENSTRUPS „Christianus Sextus“ (1733), var det første Skib, som blev repareret i Dokken; ved dennes Indvielse den 26de Maj 1739 blev det indsat der.

267. 6 Afbildninger af danske Orlogsskibe fra Midten af det 18de Aarhundrede (Vandfarvemalerier).

Disse ere udførte af CLEMENT MOGENSEN CLEMENTSEN med Tilnavn RØNNEBY, som fra 8de September 1757 var Mester ved

Konstruktionsskolen og saaledes svarede til Nutidens „Chef for Konstruktionskontoret“. Han døde den 12te December 1807, 87 Aar gammel.

Disse smaa Malerier fremstille danske Orlogsskibe under forskellige Forhold, blandt andet et Skibs Afløbning fra Nyholm og endvidere Kølhalingen af et Linieskib ved Mastekranen sammesteds. Paa hvilket Tidspunkt de ere udførte, oplyses ikke; ihvorvel de ere korrekte Gengivelser af Skibe fra 1750—60, saaledes at de kunne tænkes at skrive sig fra bemeldte Tid, maa det dog bemærkes, at der i Fremstillingen af en Afløbning paa Nyholm, ses afbildet den endnu der staaende Kontorbygning ved den gamle Kongebro; denne Bygning opførtes i 1801 og er altsaa ikke overmaade gammel, saa at det næsten maa formodes, at den gamle Konstruktor i sine sidste Leveaar har udført disse Malerier efter Erindringen.

En Skægtning af ovennævnte Mester CLEMENTSEN, Hr. Realskolebestyrer, Professor F. C. B. Dahl i Slagelse, har i 1894 skænket disse Malerier til Modelsamlingen.

268. Slaget paa Kjøbenhavns Red den 2den April 1801 (Kobberstik).

Dette Blad er stukket af den danske Kobberstikker JOHAN FREDERIK CLEMENS (f. 1749, † 1831).

Det velkendte Kobberstik har hidtil i mange Aar været ophængt i Fabrikmesterens Lokaler.

269. En Mappe, indeholdende Fotografier og Tegninger.

270. Ligeledes.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
Indledning.....	1
I. Modeller af Skibe og andre Fartøjer samt Dele af Skibsskrog, fuldstændig eller delvis udførte.....	23
II. Modeller af Spejl- og Galionsornamenter, samt andre Skibssirater.....	99
III. Modeller af Maskiner og mekaniske Indretninger, Skibsinventar m. v.	103
IV. Forskellige Genstande, som af historiske Hensyn ere optagne i Samlingen.....	115
V. Malerier, Tegninger og Fotografier.....	121

Rettelse;

Side 17 Linie 4 f. n. staar „1ste“, læs „27de“.